

ŠE ENA POMLAD

Od začetka tega leta se v Sloveniji stevilo brezposelnih zmanjšuje. Tudi v marcu se je. Ne v vseh krajih in občinah in ne povsod enako; v Velenju so brez dela ostali še štirje delavci več in tako povečali armado brezposelnih ali čakajočih na delo na 2190. Za vsakega od njih je statistični podatek, da je bilo marca v državi 3336 oseb manj brez dela ali več zaposlenih, seveda slaba tolažba.

A z gospodarskega vidika je to res dobra novica. Toliko bolj, ker so trendi zaposlovanja že tretji mesec obrnjeni navzgor. Je temu vzrok letni čas, ki nalaga več dela, ponuja več sezonskih opravil in torej več delovnih mest? Ali pa gre morda vendarle za dolgotrajnejši preobrat, za še eno pomlad, oživljanje gospodarstva?

Jože Glazer, direktor Republiškega zavoda za zaposlovanje meni, da se v mnogih družbenih podjetjih, kjer je kadrovska preobrazba že končana, začenjajo normalni kadrovski tokovi. Mnoga podjetja so zmanjšala število zaposlenih na minimum in celo začela nanovo zaposlovati. K naraščanju zaposlenosti pa je brez dvoma pripomogla tudi sprememba v miselnosti iskalcev dela. Postali so manj izbirčni in vse bolj pripravljeni sprejeti različne oblike dela.

Nekaj je k zmanjševanju števila brezposelnih pripomogla tudi dodatna obdavčitev pogodbenega dela, saj so v številnih podjetjih pogodbene delavce sprejeli kot sodelavce za določen čas.

Na drugi strani pa ni postalo čisto res, kar so trdili mnogi, namreč da je rešitev gospodarske krize in naraščajoče brezposelnosti v podjetništvu. Mala podjetja so resda dala in še dajejo kruh veliko delavcem, a kljub vsemu v njih dela le 7,5% vseh zaposlenih Slovencev.

Torej pomeni podatek, da tolikšnega povpraševanja po delavcih, kot je v zadnjih mesecih, že dolgo ni bilo, le preobrat. Na bolje. Na bolje v smislu, da se vendarle pobira gospodarstvo ter da se dviguje samozavest in upanje vseh, ki na delo še čakajo. Preobrat na bolje je tudi podatek, da se v mnogih podjetjih, tudi v našem, ne otepajo pripravnikov, študentov, mladih ljudi z malo izkušnjami. Kdo pa bo delal in kako, ko bomo vso "odvečno" delovno silo upokojili? Zakaj sicer razpisovati štipendije in vlagati toliko sredstev v šolanje, prekvalifikacije mladih ljudi, če si po šolanju delovnih navad, izkušenj in - nenazadnje - let nimajo kje nabrati?

V dobi kompjuterizacije, strojev in velikih sprememb v tehnoloških procesih par človeških rok in bistra glava kljub vsemu le še nekaj veljajo.

Diana Janežič

PROIZVODNJA

IZGRADNJA NOVEGA ČRPALIŠČA V CENTRALNEM DELU

Odkopavanje premoga v jamah Rudnika lignita Velenje se z zaključevanjem v jami Škale na vzhodu končuje, pomika pa se proti zahodu. Za nadaljevanje odkopavanja odpiramo nova odkopna polja v centralnem in severozahodnem predelu ležišča, iz katerih pa bo treba zaradi vodonosnih peskov v krovlini in zaradi vodonosih plasti (triadni in litotamnijski apnenec) v talnini predhodno odstraniti vodo.

V ta namen je bil v centralnem delu jame Preloge vzpostavljen odvodnjevalni sistem, ki obsega vrsto različnih objektov, in ga bo treba postopno vključevati v obratovanje. Izdelana je bila linija visečih filtrov v baražnih progah ter vtisnih filtrov za odvodnjevanje tekočih peskov nad odkopnimi polji in midslojnih peskov. V izgradnji so proge za odvodnjevanje triadne podlage v severozahodnem predelu in litotamnijskega apnenca v talnini severozahodnega predela. V bližnji prihodnosti bo treba preusmeriti tudi vodo iz jame Pesje in jame Preloge.

Glede na oceno, da bodo kapacitete obstoječih črpališč v tem področju premajhne,

vodja projekta Ivan Pečovnik, dipl. inž. rud., je predvidel naslednjo tehnologijo izgradnje:

- izkop z napredovalnim strojem,
- vgrajevanje jeklenega ločnega podporja v zaključenem profilu in gradbene mreže,
- zapolnjevanje praznin za loki in mrežo z brizganim betonom
- sidranje po obodu proge z jeklenimi betonskimi sidri,
- merjenje konvergence,
- dodatni podporni ukrepi (v primeru povečanih premikov),
- izdelava končne obloge iz litega vododržnega betona,
- injektiranje za oblogo.

projektu predpisani podporni ukrepi, ki dovoljujejo delno sproščanje pritiskov in premikov, hkrati pa zagotavljajo stabilne jamske prostore v predpisanih velikostih svetlih profilov. To dosežemo s kombinacijo jeklenega ločnega podporja, gradbene mreže, brizganega betona in sider. Poudarjena je nosilna vloga betonskih sider, katerih gostoto in dolžino prilagajamo razmeram na delovišču.

Pri izdelavi strojnice vgrajujemo jeklena vrвна sidra dolžine 6 do 8 m na razdalji 40 cm, kar je tudi svojevrsten delovni in tehnološki dosežek. Po dosedanjih meritvah v strojnici ni premikov izven načrtovanih meja, k temu pa bistveno prispeva pravilno vgrajena betonska sidra. Še nekaj podatkov o črpališču!

Dotok vode v črpališče bo gravitacijski iz smeri proge na k.-121.

Izpeljava tlačnih cevovodov bo po najkrajši poti brez večjih krivin na površino.

Zračilno zvezo med strojnico in močvirnikom je možno neprodušno zapreti. S tem je omogočena potopitev obeh močvirnikov in celotne proge na k.-121 vse do k.-111. Tako v primeru povečanih dotokov (vdor vode) povečamo prostornino vodozbornikov za dodatnih 13.000 m³ brez nevarnosti za zalitje strojnice.

Prezračevanje črpališča je zelo enostavno, izdelati je treba samo eno vrtno premera 600 mm za zračenje strojnice, medtem ko je zračenje vodozbornikov pretočno preko vmesne povezave s strojnico.

Vsa gradbena dela pri izdelavi črpališča izvajajo domači izvajalci - delavci bivšega obrata Jamske gradnje, kar je z ozirom na zahtevnost izgradnje tudi potrebno poudariti.

Izvedbeni projekt za elektrostrojno opremo še ni izdelan, vendar je zaradi pomembnosti objekta nujno že sedaj razmišljati o popolni avtomatizaciji črpanja vode v novem črpališču na k.-130.

Ivan Pečovnik, dipl. inž. rud.

Detajl z delovišča novega črpališča (peti z leve Ivan Pečovnik) - foto I.P.

je bila izdelana projektna naloga za izdelavo novega črpališča na izbrani lokaciji nižje od obstoječih objektov. Novo črpališče naj bi bilo zmožno črpati vodo iz vseh prej navedenih odvodnjevalnih objektov. Prostornino vodnih zbiralnikov je bilo treba dimenzionirati na normalne dotoke vode 6 m³/min z osemurno rezervo, to je najmanj na 3000 m³.

Izbrana lokacija za izgradnjo črpališča je skrajni zahodni del odkopnega polja RLV na k.-130 v centralnem delu jame Preloge. V sklopu črpališča je treba izdelati dva glavna objekta z dostopnimi progami, ki ju gradimo ločeno, in sicer strojnico ter vodozbornik. Samostojni projektant in odgovorni

Nekaj podatkov o velikosti črpališča:

- dolžina vodozbornih prog: 400 m,
- svetli presek: 8 m², izkop 14 m²,
- dolžina strojnice: 52 m,
- svetli presek: 20 m², izkop 30 m²,
- dolžina pristopnih prog: 160 m,
- svetli presek: 10 m², izkop 14 m².

Izgradnja črpališča poteka v talninskem delu premogovega sloja, kjer se že pojavljajo vložki gline. Takšna hribina je po oceni geomehanikov in po praktičnih izkušnjah izredno zahtevna za izdelavo rudarskih objektov. Še posebej težavna pa je izgradnja prostorov velikih profilov (npr. strojnice 20 m²), kajti ob tem nastajajo izredno veliki dinamični pritiski. Zato so v

Glasilno Rudar izdaja Rudnik lignita Velenje - Ureja redakcijski odbor - Diana Janežič (odgovorna urednica), Ivo Avberšek-Hans (tehnično urejanje), Božena Steiner, Aca Poles, mag. Boris Salobir - Naslov uredništva RLV, Partizanska 78, 63320 Velenje, telefon 853-312, interno 18-15 - Naklada 4000 izvodov - Tiska Tiskarna Bizjak Velenje. Po mnenju Ministrstva za informiranje z dne 14. 2. 1992, št. 23/67-92, se glasilo Rudar šteje za izdelek iz tar. št. 3, tč. 13 Tarife prometnega davka.

POSLOVANJE

DELOVNE SKUPINE SO PRIPRAVILE PROGRAME

Konec februarja letos je poslovodni odbor imenoval tri delovne skupine, ki so morale v mesecu dni pripraviti predlog aktivnosti za povečanje prodaje premoga, izdelati sistem kontrole materialnega poslovanja in program aktivnosti zaposlovanja do konca tega leta. Delovne skupine so programe pripravile, obravnavani pa so bili na 53. redni seji izvršilnega odbora za gospodarjenje, ki je bila 7. aprila, ter na rednih sejah svetov obratov istega dne. Tako člani izvršilnega odbora za gospodarjenje kot člani svetov obratov k predlogom programov niso imeli vsebinskih pripomb in so jih podprli.

Prva delovna skupina

je pripravila **program kratkoročnih in dolgoročnih aktivnosti prodaje premoga**. Kot dolgoročno aktivnost je zastavila marketinški pristop - kako poiskati, pridobiti in zadržati kupca. Program zato med drugim predvideva analizo obstoječe distribucijske mreže prodaje premoga, analizo reklamnih sporočil prodajalcev, nadalje večje propagandne akcije in izdelavo celovite ponudbe ter dvig kvalitete odnosov do kupcev in zagotavljanje permanentne kvalitete premoga.

Kratkoročne aktivnosti so usmerjene na slovenski trg (zagotavljanje količine in kvalitete asortimanov, ki se že prodajajo, agresivnejša reklamna sporočila ter rabati in ugodni plačilni pogoji) in na hrvaški trg, kjer naj bi izvedli obsežnejšo propagandno akcijo.

Druga delovna skupina

je pripravila **sistem kontrole materialnega poslovanja premogovnika, kontrole zalog materiala ter naročanja materiala in storitev**. Na osnovi analize trendov gibanja vrednosti zalog, stroškov materiala in storitev ter količine proizvodnje je ugotovila, da se ti trendi umirjajo. Zaznati je že določen napredek pri poslovanju posameznih stroškovnih mest. Razmerje med stroški za material in za storitve je bilo leta 1991 80:20 odstotkov, lani pa se je spremenilo v 75:25 odstotkov. Skupina je analizo opravila s podatki poslovnega informacijskega sistema in med drugim predlaga, da nosilci stroškovnih mest še bolj odgovorno opravljajo svoje naloge in skušajo v povprečju zmanjšati stroške za 10%, nadalje, da za dražje storitve pridobijo več ponudb, da vsa nenormalna odstopanja od načrtovanih stroškov dobro analizirajo in tudi sankcionirajo, ob tem pa vzpostavijo tudi sistem stimuliranja za racionalno obnašanje. Informacijski sistem mora zagotavljati kakovostne informacije in redni, dnevni prikaz poslovnega rezultata, ki bo omogočal takojšnje preverjanje

stroškov in ukrepanje. Prve analize predlaganih ukrepov naj bi delovna skupina opravila konec maja.

Tretja delovna skupina

je pripravila **kratkoročni in dolgoročni program zmanjšanja števila zaposlenih**. Kratkoročni program predvideva dokup zavarovalne dobe, po katerem bi se do konca leta z dokupom vojaških let upokojilo 61 delavcev, z dokupom do treh let zavarovalne dobe invalidom bi se upokojilo 42 delavcev, z dokupom študijskih let pa en delavec. Program stimulativen odpravnin predvideva, da bi se z njihovo pomočjo okoli 60 delavcev odločilo za podjetništvo ali usmerilo v kmetijsko dejavnost. Delovna skupina nadalje predlaga podaljšanje pogodb delavcem, ki so zaposleni za določen čas in zaporo zaposlovanja študentov do konca oktobra letos. Takrat naj bi tudi pregledali rezultate predlaganih variant.

Vse tri programe je obravnaval in podprl tudi poslovodni odbor RLV. Po njegovem mnenju pomenijo programi dobro osnovo za usmerjanje dela v premogovniku letos in v prihodnjih letih. Zelo pomembno je dosledno izvajanje programov, sicer pa ne prinašajo drastičnih sprememb v delo in življenje v podjetju. Tako kot predvidevajo programi - racionalno, varčno - se namreč v RLV obnašamo že nekaj časa.

Poslovodni odbor ugotavlja, da je prodaja premoga v tem času resnično zelo slaba - v prvih treh mesecih letos smo v široko potrošnje prodali le 21% načrtovane prodaje za to obdobje oz. le 52% količine, ki smo jo prodali lani v istem obdobju. Še slabša pa je primerjava s prvimi tremi meseci leta 1992 - letos smo dosegli komaj 28% takratne količine.

Glede zaposlovanja poslovodni odbor zagotavlja, da ne bo posegal po represivnih ukrepih, bo pa v največji možni meri spodbujal vse možne oblike dogovornega zmanjševanja staleža.

Diana Janežič

Direktorji podjetij pri Soviču

12. aprila so imeli direktorji podjetij elektrogospodarstva in premogovništva sestanek s predstavniki Ministrstva za gospodarske dejavnosti Republike Slovenije. Sestanek je vodil sekretar za energetiko Boris Sovič.

Najpomembnejša informacija je bila podana v zvezi z gospodarskimi načrti podjetij za letos. Na osnovi korekcije cen električne energije v aprilu je bila namreč narejena korekcija prihodkov posameznih podjetij v sistemu. Za RLV to pomeni, da smo iz naslova neplačane realizacije za leto 1993 dobili pravico **prihodek v letu 1994 povečati za milijardo 41 milijonov SIT** ter da se velenjskemu premogovniku od 1. marca 1994 dalje priznava **cena 6,05 DEM/GJ (v januarju in februarju je bila 5,01 DEM/GJ), kar v povprečju za letos pomeni ceno 5,86 DEM/GJ.**

Poleg tega bo v kratkem pripravljena **nova količinska elektroenergetska bilanca**. V njej naj bi porabo premoga korigirali tako, da bi se za januar in februar upoštevala dejanska poraba premoga oz. dejanska proizvodnja električne energije v TE Šošanj. To pa za naše podjetje pomeni, da bi bila poraba premoga komaj 80-odstotna oz. v elektroenergetski bilanci bi bilo upoštevano 180.000 ton premoga manj, kot smo v RLV predvideli v letnem načrtu. Predstavniki našega podjetja so na tem sestanku zato predlagali, naj Slovenija v letošnjih poletnih mesecih ne uvaža energije in jo nadomesti s proizvodnjo iz TEŠ. Sekretar Sovič je na ta predlog načeloma pristal.

Zaključek tega je bil, da morajo v vseh podjetjih v sistemu v maju pripraviti nove delovne načrte in jih predložiti v obravnavo in potrditev ministrstvu za gospodarske dejavnosti oz. sekretariatu za energetiko.

Na omenjenem sestanku je bilo govora tudi o odloku o organiziranosti oz. preoblikovanju sistema elektrogospodarstva in premogovništva. Rečeno je bilo, da bo ta odlok vlada v kratkem sprejela ter da naj bi dva predstavnika podjetja v upravnem odboru imenoval sedanji delavski svet podjetja.

V aprilu se bodo nadaljevala tudi pogajanja s sindikati glede politike plač, izplačila regresa za letos in tarifnega dela kolektivne pogodbe.

Diana Janežič

NOVICE

ZAMENJAVA IZVOZNEGA TRAKU

Med 23. aprilom in 2. majem bo v Klasirnici oz. v jami potekala zamenjava gumitraka 30 na glavnem izvozu Pesje. Dela bodo opravljali delavci elektro-strojne službe Jamskega transporta in Klasirnice, levji delež pa bodo opravili v strojni službi Klasirnice. V celotni akciji sodeluje okoli 50 delavcev, v omenjenih desetih dneh pa bo v to obsežno delo vključenih 25 delavcev.

Priprave za zamenjavo omenjenega traku 30 so se začele lani, potem ko je bilo nesporno ugotovljeno, da so spoji na traku in guma v slabem stanju. Guma je po dvajsetih letih obratovanja (od decembra 1975) obrabljena, poleg tega pa je bil trak poškodovan v požaru julija 1978. Takrat je bilo od skupne dolžine traku 1100 metrov vstavljenih 625 m nove gume. Poleg tega je bila v požaru poškodovana in nato popravljena tudi konstrukcija traku.

Omenjeni trak je tudi zelo obremenjen. Po likvidaciji stare Klasirnice in izvoznega stroja leta 1989, deluje izvoz Pesje v polnem zamahu. Glavni izvoz Pesje sestavljajo iz jame proti pogonski postaji na površini trakovi številki 60 do 10. Preko tega izvoza prihaja na dan glavnina vse proizvodnje v našem premogovniku oz. vsa proizvodnja iz jam Prelog in Pesje.

Trak 30 je dolg 540 m, njegova kapaciteta je 1710 t/uro, hitrost 2,63 m/sek, višinska razlika je 64,3 m, širina 1400 mm, pogon pa ima moč 2 x 350 Kw. Trak je pričel

obratovati februarja 1976. Na njem je 7 spojev, od katerih so trije zgoreli v požaru. Priprave na zamenjavo traku so se začele s pridobivanjem ponudb za gumo. Te so poslale firme Trelleborg (sedaj Sedala), Klouth in Schultz, ki je v lastni Sedale. Vse gume so zadovoljevale tehnične zahteve za takšen trak. Na osnovi izkušenj in cene pa smo se odločili za firmo Trelleborg. Ta investicija je vredna 410.000 DEM.

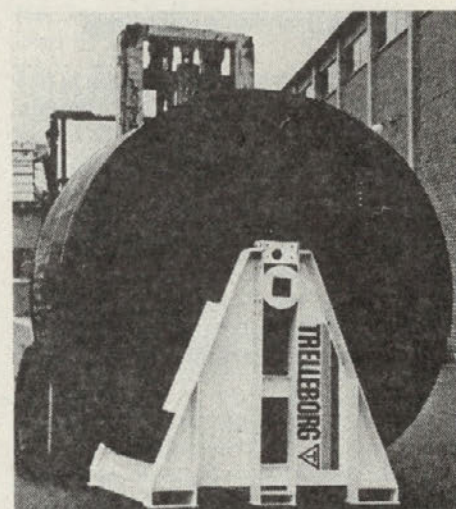
Vzporedno s pridobivanjem ponudnika so tekale tudi priprave na zamenjavo v elektro-strojnem sektorju Klasirnice in Jamskem transportu. V ta namen je bilo treba prirediti določeno transportno opremo, pripraviti dodatno opremo za navijanje in vleko gume, zagotoviti vse potrebno za izdelavo spojev. Seveda je bilo treba gumo tudi transportirati v jamo, na mesto k.160 (S- prečnik).

Rokovnik predvideva začetek del v soboto, 23. aprila. Ta in naslednji dan bodo delavci pripravljali prostor pri pogonu traku, demontirali opremo in postavili mizo za vulkanizacijo. Prvi spoj naj bi naredili 25.

aprila, nato pa preostalih šest spojev po vrsti do 30. aprila. Izdelava enega spoja traja okoli 12 ur, pred nadaljevanjem pa je treba počakati, da se spoj ohladi. Nedelja, 1. maja je predvidena za vzpostavitev prvotnega stanja vse opreme, 2. maja pa naj bi pričeli poskusno obratovati.

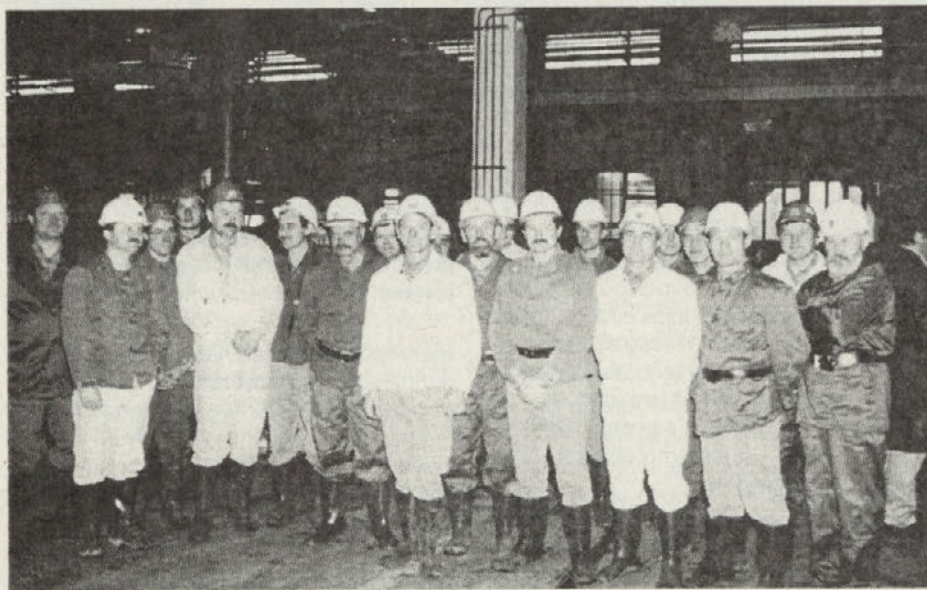
V načrtu so postavljeni tesni roki, toda glede na dosedanje izkušnje pri zamenjavi gume na trakovih 50 in 60 do zakasnitev ne bi smelo priti, seveda, če bo vse v redu z opremo.

Diana Janežič

Menjava traku je zahteven projekt.

OBISK DRUŠTVA VZDRŽEVALCEV SLOVENIJE

Skupina vzdrževalcev med ogledom remontne delavnice v Jamski mehanizaciji

Društvo vzdrževalcev Slovenije, ki ima sedež na Parmovi 33 v Ljubljani, deluje od leta 1975. Je strokovno združenje delavcev, ki vzdržujejo elektro, strojne in druge naprave v obratovalnem stanju v industriji. Društvo šteje okoli 1200 članov, ki so zaposleni v 350. podjetjih, poleg tega pa štejejo med svoje člane tudi 200 podjetij, ki društvu finančno in strokovno pomagajo. Društvo izdaja šestkrat na leto časopis Vzdrževalec in ga pošilja vsem članom brezplačno. Poleg tega organizira seminarje s tematiko, ki jo predlagajo člani, in strokovne ogledne podjetij.

Enega takšnih ogledov, obiskov so imeli v torek, 5. aprila, v našem premogovniku. Prišlo jih je kar 80, in to je po besedah tajnika društva Rudija Leskoška več, kot je običajno za takšne ekskurzije.

Mnogi med njimi v premogovniku še nikoli niso bili in jih je tokratni cilj obiska toliko bolj pritegnil. Njihovi neposredni gostitelji so bili

OD TU IN TAM

delavci strojnega remonta in vzdrževanja v obratu Jamska mehanizacija.

Najprej jih je v učilnici VPD pozdravil predsednik poslovodnega odbora RLV dr. Franc Žerdin in jim predstavil velenjski premogovnik. Zatem so, razporejeni v tri skupine, odšli na ogled posameznih delov podjetja.

Vodja strojnega remonta in vzdrževanja v Jamski mehanizaciji in eden glavnih organizatorjev obiska Miran Lužar je dejal, da je pobuda za obisk RLV prišla iz društva in pri nas smo jo z veseljem sprejeli.

"Mnogi ne vedo, kaj pomeni RLV danes v Sloveniji, kako v njem delamo in si predstavljajo, da se premog pridobiva še vedno s krampom in lopato. Poleg tega smo se namenili predstaviti tudi elektro in strojno vzdrževanje v RLV, kar seveda člane društva najbolj zanima. V našem primeru še bolj, ker je naše vzdrževanje specifično, ukvarja se z večjimi količinami, težami, tlaki in velikimi transportnimi uslugami.

Obiskovalce smo popeljali po jami Škale, jim pokazali odkop, črpališče, spoznali so lahko dispečerski center, klasično, prostoro VPD, remont I in II, operativno pripravo dela, ob tem pa so videli seveda še veliko drugih prostorov."

Kakšne so konkretne oblike sodelovanja oz. delovanja Društva vzdrževalcev med svojimi člani, pa je povedal poslovodja remonta v Jamski mehanizaciji Jože Žnidarič: "Vzdrževalci negujemo stike med seboj predvsem tako, da si izmenjujemo strokovne informacije, tudi iz tujine, kajti Društvo vzdrževalcev Slovenije je povezano s podobnimi društvi v tujini. Zelo konkretno in kar je najbolj pomembno pa je, da si pomagamo pri "iskanju" in nabavi kakšnega rezervnega dela, ki ga ni na tržišču ali bi nanj predolgo čakali."

Vtisi udeležencev obiska v RLV so bili pozitivni. Presenetila so jih jamska delovišča, strojna oprema, posebej pa organizacija in velikost elektro in strojnega vzdrževanja. Obisk v našem premogovniku so izkoristili tudi za navezavo stikov in izmenjavo izkušenj.

Diana Janežič

POPRAVEK

V razpisu kadrovske študijske, objavljenem v 2. številki Rudarja, ki je izšla marca letos, je prišlo do napake. Pri razpisu študijske v podjetju PLP, d.o.o. Velenje, bi moralo pravilno pisati:

— obdelovalec lesa II. stopnja zahtevnosti 1 študijska

OBVESTILO KRVODAJALCEM

Vsak delavec, ki da kri, je upravičen do dveh zamudnih dni, ki naj bi jih načeloma koristil ob darovanju krvi. V našem podjetju pa smo se zaradi velikega števila zaposlenih in med njimi krvodajalcev dogovorili, da lahko krvodajalci koristijo zamudne dneve tudi kasneje, vendar v letu, v katerem so pridobili pravico do njih (torej, ko so darovali kri).

Krvodajalci morajo svojo upravičenost do zamudnih dni dokazati s potrdilom o odvzemu krvi, ki ga po vsakem organiziranem odvzemu krvi dobijo pri Dragu Kremžarju ali Jožetu Šalamonu v pisarni ob vhodu v kopalnice v Novih Prelogah.

Kdor daruje kri izven organiziranih akcij, dobi pri odvzemu krvi potrdilo organizacije, ki je kri odvzela, to potrdilo pa mora prav

tako prinesiti v omenjeno pisarno, kjer mu pravico do zamudnih dni potrdijo.

Vsa ta potrdila služijo tudi vodenju evidence o krvodajalcih.

Pogosto se dogaja, da krvodajalci potrdil o darovani krvi ne prevzemajo oz. koristijo zamudne dneve, ne da bi svojemu nadrejenemu pravico do njih dokazali. Zato poudarjamo, da do zamudnih dni ob darovanju krvi niste upravičeni, če za to nimate potrdila, prav tako pa vam nadrejeni koriščenja zamudnih dni brez predloženega potrdila ne sme odobriti.

Pri gospodu Kremžarju je veliko potrdil še iz preteklega leta. Pozivamo vas, da pridete ponje! Vsi krvodajalci, ki teh potrdil do 13. maja letos ne boste prevzeli, pravice do zamudnih dni za nazaj ne boste mogli več koristiti. Odbor osnovne organizacije RK RLV

ZAPOSLENI - NEZAPOSLENI

Koga iščejo in koga dobijo? (vir Gospodarski vestnik, št. 15/94)

Povpraševanje po delavcih v industriji in rudarstvu, v kmetijstvu, gozdarstvu, gradbeništvu, obrti, različnih storitvenih dejavnostih, prometu in zvezah je bilo v februarju večje, kot pa je bila ponudba oz. kot so v podjetjih dejansko lahko dobili delavcev. V gradbeništvu je ta primanjkljaj kar 53,7 odstoten, v prometu in zvezah 32,9-odstoten, v industriji in rudarstvu manjka za četrtno potrebnih delavcev in v celotnem gospodarstvu 28,7%.

Pri izobrazbenih stopnjah se ponudba in povpraševanje najbolj ujema pri V. stopnji, torej pri srednješolski: le 8,8% povpraševalcev v februarju ni dobilo ustreznega delavca s to stopnjo izobrazbe. Povpraševanje po delavcih z II. stopnjo izobrazbe je bilo nepokrito kar v 63,5%, velike razlike pa so tudi pri visokoizobraženih kadrih - 40,8% povpraševanja v gospodarstvu je ostalo nepokritega.

Najbolj iskani poklici (vir Republiški zavod za zaposlovanje)

Najbolj iskani so delavci, ki opravljajo dela v gradbeništvu, in to tisti, ki so strokovnjaki za gradbeništvu z visoko izobrazbo, kot tudi "težaki", najbolj iskani pa so kvalificirani zidarji.

Sicer pa so med nekvalificiranimi najbolj iskani pomožni delavci v gradbeništvu in snažilke, med srednje izobraženimi delavci zdravstveni, komercialni in elektrotehniški, administratorji in lesarji. Med strokovnjaki največ iščejo inženirje strojništva, finančnike, specialiste za računalništvo in pravnike.

Po podatkih enote Republiškega zavoda za zaposlovanje v Velenju smo v naši občini ob koncu lanskega leta najbolj zaposlovali delavce brez poklica, delavce s poklici kovinsko predelovalne dejavnosti, natakharje, kuharje in tudi gimnazijske maturante (z dodatnim izobraževanjem za delo v trgovinah, storitvenih dejavnostih). Sicer pa so sedaj tudi v naši občini najbolj iskani delavci v gradbeništvu, gostinski delavci ter sezonski delavci za opravljanje del v kmetijstvu.

ZAPOVEDI

Najprej racionaliziraj, šele potem avtomatiziraj! Večja produktivnost nepotrebnih aktivnosti ne vpliva na poslovni učinek.

Vsakdo naj se ukvarja s svojim delom!

Usmerite pozornost na odkrivanje napak. Napake stanejo, najceneje je delo opraviti dobro že prvič.

Razvijajte sposobnost prilagajanja na spremembe, življenje je spreminjanje.

Za večjo produktivnost so potrebne dobre delovne razmere, ne samo proizvodne, tudi pisarniške.

Natančno določite, kaj je treba storiti. Sposobna administracija si vedno sama najde zaposlitev.

Preden se lotite povečanja produktivnosti, ugotovite, kako jo meriti.

Velike rezerve so v produktivnosti umskega dela, "beli ovratniki" imajo večji vpliv na produktivnost.

Povečanje produktivnosti je lahko le rezultat sistematičnega dela.

Posle vodite z nasmeškom. Zadovoljen in motiviran manager je tudi uspešen, svetuje mag. Sašo Starčič, svetovalec v svetovalni organizaciji PIL.

(Manager 3/94)

IZOBRAŽEVANJE

KONJA LAHKO PELJEŠ K VODNJAKU, NE MOREŠ PA GA PRISILITI K PITJU

S tem ameriškim pregovorom so se navadno začejala "predavanja", ki so se sicer odvijala pod naslovom "vodenje kot medosebni odnos". Svoje sodelavce, nadzornike, sta k vodnjaku vodila naša psihologa Milena Ahtik in Janko Mijoč, udeleženci pa so se (in se še lahko) sami odločili, ali bodo znanje, vedenje o vodenju s psihološkega zornega kota tudi uporabili pri sebi in svojem delu ali ne. Kajti sveta ni mogoče spreminjati drugače, kot samo v enem njegovem malem delčku: namreč s spreminjanjem samega sebe.

To štiriurno obliko izobraževanja je sicer pripravila služba za organizacijo, nagajevanje, izobraževanje in informiranje, in to kot uvodno temo dopolnilnega strokovnega izobraževanja nadzorno-tehničnega osebja RLV, ki bo organizirano letos jeseni.

Besedo "predavanje" v uvodu smo nalašč postavili med narekovaje, saj omenjene štiri ure nikoli niso minile v strogo predavateljsko-poslušalski obliki. Kako sta si podajanje teme "vodenje kot medosebni odnos" zamislila in izpeljala ter kaj sta ob vsem ugotovila, sta voditelja takole povedala.

Milena Ahtik, dipl. psihologinja: "Najprej sem želela ugotoviti, kakšna je sploh "klima", kajti vem, da ima ta skupina delavcev veliko izkušenj, tudi znanj o vodenju, pa vendar je vsakršna dodatna informacija vedno znova dobrodošla. Hitro pa sem spoznala, da pobude prihajajo z njihove strani in tako se je namen, ki smo ga s to obliko izobraževanja želeli doseči, preoblikoval že na začetku. Pokazalo se je, da ljudje potrebujemo predvsem pogovor, medsebojni kontakt, zato so udeleženci tega izobraževanja to priložnost izkoristili za pogovor o stvareh, ki jih težijo v delovnem okolju, na delovnem mestu. Vsi čutijo pritiske, stisko, pogrešajo pa pogovore.

Vsaki skupini sem po koncu našega srečanja razdelila listke in jih prosila, naj nanje napišejo svoja pozitivna in negativna opažanja, občutke glede tega izobraževanja. S tem sem želela ugotoviti rezultate našega dela in torej videti, ali sem dosegla to, kar sem hotela, na kakšen odziv je naletelo moje predavanje, hkrati pa dobiti tudi usmeritve, ideje za svoje delo vnaprej. Godi mi, da je bilo največ pozitivnih mnenj, negativnih pa izredno malo. Na primer: premalo takšnih oblik izobraževanja, za premalo širok krog delavcev, vsaj dvakrat letno...

S teh srečanj sem tudi jaz nekaj "odnesla". Prijetno sem bila presenečena, da je takšen način dela, ki je za udeležence nov, naletel na ugoden odziv. Udeleženci seminarja so z navdušenjem sprejeli takšno obliko in metodo dela, to je aktivno, pri kateri morajo sami sodelovati, izmenjavati izkušnje,

razmišljati o spremembah pri sebi. Nadalje me je prijetno presenetila odprtost, pripravljenost na pogovor.

Čisto drugače pa je me presenetilo, da so v vseh skupinah opozarjali na način preverjanja znanja pri nadzorniških izpitih. Vse

Milena Ahtik

prepogosto so v skupinah posamezniki omenjali strah pred tem preverjanjem, takšen kot ga doživljajo otroci v osnovni šoli in ga povzroča učitelj s svojo močjo nad učencem. Udeleženci se dobro zavedajo svoje odgovornosti pri delu, vedo, kakšna znanja morajo imeti in si jih tudi pridobivajo, jih obnavljajo, celo jih želijo poglobiti. Želijo si le, da bi preverjanje znanja potekalo v manjših skupinah, morda tudi pisno. Priznam, da sem jim obljubila, da bom to njihovo mnenje posredovala naprej, čeprav seveda spremembe na tem področju niso moja pristojnost."

Janko Mijoč, dipl. psiholog: "Prvotni namen te oblike izobraževanja je bil, da bi skupinam nadzornikov namenili določen čas, dali priložnost za razmišljanje o zadevah, o katerih navadno ne razmišljajo, a so z njimi vsak dan obremenjeni. Torej z vodenjem. Pri organizaciji tega seminarja

nas je vodilo dejstvo, da bomo izobraževali odrasle, ljudi, ki imajo določeno znanje in veliko izkušenj, predvsem pa jih ne bomo silili k učenju, temveč le napotili k razmišljanju, jim dali snov za spreminjanje samega sebe, svojega dela, odnosa do drugih. Torej nekaj v smislu naslova tega prispevka.

Kot ilustracijo v zvezi s tem naj povem tole zgodbi: drvarja v gozdu, ki se je cele dneve trudil nasekati čim več lesa, so vprašali, zakaj si ne nabrusi sekire, da bi več posekal. Pa je odgovoril: "Nimam časa!" Naš čas je bil torej namenjen

Janko Mijoč

brušenju sekire.

Odzivi udeležencev seminarja v mojih skupinah so v glavnem pozitivni in zame zanimivi. Najbolj so me stimulirale tiste skupine, kjer je prevladalo iskreno zanimanje za vsebine, ki sem jih nameraval predstaviti. To pa so bila pravila obnašanja nadzornika pri njegovem delu in dejavniki uspešnega dela. Ker pa smo v osnovi govorili o vodenju, je bil enako kot besede, ki sem jih govoril, pomemben tudi način, **kako sem jaz njih vodil med našim štiriurnim sodelovanjem.**

Pogovarjali smo se o precej kompleksni zadevi - o vodenju kot o medosebnem procesu in se pri tem bolj hote kot nehoti dotaknili širših področij življenja posameznika, ki pač nastopa na svojem delovnem mestu kot takšen ali drugačen vodja. Sam izkušenj z vodenjem nimam, zato so me v razpravi vsakokrat prevzeli

IZOBRAŽEVANJE

novi pogledi na iste zadeve in me utrdili v prepričanju, da je človeških izkušenj in pogledov na določeno stvar cel spekter. Čeprav sem pred začetkom upal, da skupine ne bodo izzvenele kot skupine za sproščanje napetosti, se je v določeni meri naredilo prav to.

Tako smo spregovorili o zadevah, ki nadzornike najbolj "tiščijo", to so način izvajanja nadzorniških izpitov, pozicija nadzornikov in odnosi do njim nadrejenih in podrejenih. V tej zvezi smo se ugotavljali, kaj sami lahko naredijo, da bi stanje izboljšali, kar je tudi edino smiselno. Učinkovito namreč lahko spreminjamo le lastno vedenje in v največji meri izkoriščamo možnosti, ki jih imamo. Sistem "on se naj spremeni, potem se bom pa jaz," ne deluje in pomeni le beg od problemov.

Naj zaključim s pojasnilom, kaj sploh s takšnimi oblikami izobraževanja želimo doseči. Želimo spremeniti klimo v podjetju. Ta se sicer spreminja, pa če naredimo kaj za to ali ne. Ampak takšen proces lahko traja več deset let. Z usmerjanjem pozornosti na lastne možnosti in s ponujanjem določenih znanj, možnih načinov obnašanja, z motivacijo, pa lahko te procese pospešimo in jih usmerimo."

Oba psihologa sta s predavanji posredno tudi predstavila svoje delo oz. delo psihologa v podjetju. Že večkrat se je namreč pokazalo, da delavci nimajo prave predstave o tem, kaj naj bi psiholog delal.

Kot je povedala Milena Ahtik, so njeno delo psihologinje mnogi udeleženci poznali predvsem po tem, da "dela" z alkoholiki, po 21. letih svojega dela v RLV pa je prvič v takšni obliki predavala nadzornikom in pred tem skupinovodjem. To zanjo pomeni, da se v podjetju počasi, pa vendarle, začneja razmišljati o človeku, o pomenu njegovega počutja v delovnem in domačem okolju. Sicer pa je delo Milene Ahtik na kadrovske in socialnem področju, kjer se srečuje z delavci v različnih življenjskih stiskah, zelo pestro.

Janko Mijoč pa je prav simpatično sprejel izjavo enega od udeležencev po eni od izobraževalnih oblik za skupinovodje, ki je dejal, da je dosedaj imel psihologe za ljudi, ki zdravijo "nore", sedaj pa je spoznal, da lahko koristijo tudi čisto zdravim ljudem!

Takšen se je Janko Mijoč želel skozi svoje delo tudi predstaviti, torej kot sodelavec, ki zaradi svojih znanj pomaga sodelavcem pri njihovih težavah na delovnem mestu ali tudi sicer v življenju. Ravno pred kratkim je postal eden izmed maloštevilnih lastnikov vmesnega spričevala Evropske Akademije za psihosocialno zdravje, da je terapevt Integrativne Gestalt terapije. Za to terapijo pravi, da je enostavno predobro, da bi jo uporabljal le za ljudi z resnimi težavami.

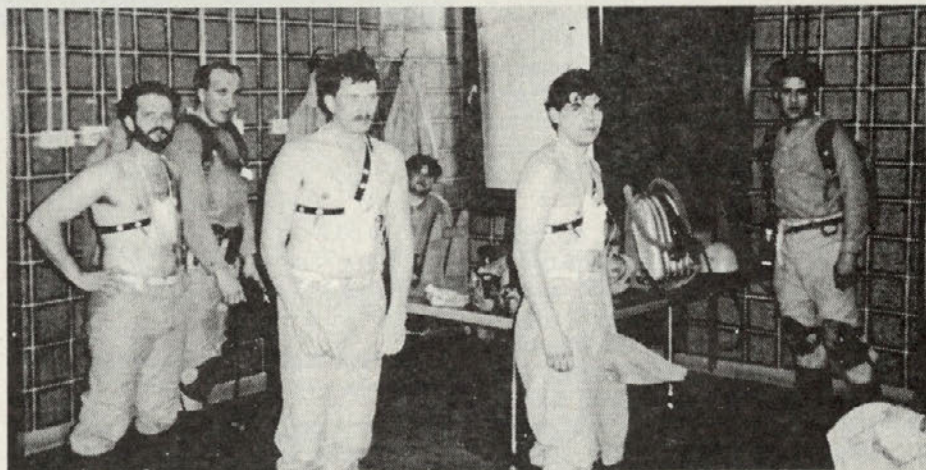
Primerna je za vsakogar, ki se kdaj vpraša: **Ali dobivam od življenja toliko, kot bi lahko?** Vsak kamenček, ki ga lahko vzamemo iz nahrbtnika lastne obremenjenosti - tega bolj ali manj polnega nosimo vsi - osvobaja naše tja vezane energije. Za ugodne učinke terapije so mu še posebej hvaležni športniki, ljudje s psihosomatskimi

težavami (glavoboli, jecljanje, astme, krči, celo delne ohromelosti...), s fobijami (neupravičene bojzani npr. pred letenjem, zaprtimi prostori...) in ljudje, ki živijo pod nenehnimi pritiski. Sicer pa je Janko Mijoč vodja široko zastavljenega projekta "Razvoj kadrov".

Diana Janežič

TEČAJ ZA RUDARSKE REŠEVALCE

Rudarska reševalna postaja RLV je med 21. in 26. marcem organizirala tečaj za rudarske reševalce. Udeležilo se ga je 35 inženirjev in diplomiranih inženirjev vseh strok, ki imajo pri svojem delu posredno ali neposredno zvezo z reševanjem. Med njimi so zdravstveno sposobne predlagali za aktivne reševalce, ki se bodo vključevali v reševalne vaje in akcije, drugi pa naj bi sodelovali na drugih področjih delovanja rudarskih reševalcev.

Po testiranju v dimni komori...

Predavatelji so bili rudniški strokovnjaki. Tako je tehnični vodja podjetja in vodja rudarske reševalne čete Marjan Kolenc predstavil vlogo rudarske reševalne čete, njeno organiziranost in dolžnosti članov čete, vodja CJRS Slovenije Ivan Čuljak pa organiziranost, namen in članstvo službe, ki jo vodi. Predavanji o zračenju - zraku, plinih in meritvah - in jamskih požarih je imel Marjan Hace. Reševalne aparate je predstavil Jože Vozelj, sredstva za zvezo in obveščanje pa Branko Fošner. Načrt obrambe in reševanja je razložil Ciril Kemperle, jamske karte in orientacijo Marjan Tamše, kako se nudi prva pomoč pa je povedal Karel Čretnik.

Matjaž Klemenčič je prikazal delovanje samoreševalnih aparatov, skupaj z Jožetom Vozljem in Miroslavom Jegrišnikom pa je pripravil še izpitna vprašanja in praktični del tečaja in izpita.

Udeleženci tečaja so ob koncu opravljali izpit. Teoretični del je zajemal preverjanje znanja iz navedenih tem, praktični del, ki so ga opravljali samo tisti, ki so bili predvideni za aktivno sodelovanje v jamski reševalni četi, pa testiranje v dimni komori in nameščanje reševalnih aparatov vseh tipov.

Vodja rudarske reševalne čete Marjan Kolenc je povedal, da smo podobne tečaje že organizirali za aktivne člane rudarske reševalne čete, sedanja rudarska zakonodaja pa zahteva bolj poglobljeno in razširjeno znanje s tega področja tudi za druge strokovne delavce. Tako so sedaj z znanjem reševanja seznanjeni tudi obratovodje, projektanti in drugi vodstveni delavci, ki se pri svojem delu lahko znajdejo v vlogi aktivnega udeleženca reševalne vaje ali akcije.

Diana Janežič

PREMOGOVNIŠTVO V SVETU

Iz revije World Mining Equipment 7,8/93 - Slavko Hostnik, sektor za raziskave in razvoj

PODZEMNO PREMOGOVNIŠTVO V ZDA

(nadaljevanje iz prejšnje številke)

Specialna oprema za avtomatizacijo širokočelnih odkopov

To področje v ZDA pokriva priznana firma American Mining Electronics (AME), ki je ena izmed mnogih neodvisnih ameriških družb, ki se ukvarjajo z načrtovanjem in izdelavo elektronske opreme (senzorji, tipala, komunikacijski in kontrolni sistemi) za avtomatizacijo širokočelnih odkopov. Pri AME so med drugim razvili zelo občutljiv senzor za detekcijo debeline premogovega sloja, s pomočjo katerega je mogoče posredno upravljati pridobivalni stroj na odkopu. Poleg tega se lahko pohvalijo z razvojem komunikacijskih enot za pridobivalne stroje in komunikacijskih pripomočkov za povezavo pridobivalnih strojev z enoto za vodenje in s površjem. To so sicer samostojne enote, vendar se lahko uporabljajo tudi povezane v sisteme. Firma AME je opremila s svojimi proizvodi številne premogovnike v ZDA.

Macro pa je naziv manjše firme, specializirane za izdelavo in servisiranje širokočelne opreme. Svoj sedež ima v Nemčiji, a si je z izdatnim izvozom opreme v ZDA že ustvarila ameriško identiteto na področju širokočelne opreme. Zaradi lažjega prodora na ameriško tržišče je firma tam ustanovila svojo podružnico. Macrojeva proizvodnja obsega senzorske sisteme SNS, Tsd sistemske enote za nadzor vodenja odkopa, Tsd merske in kontrolne enote, kabelsko konektorske sisteme CONM ter vrsto kontrolnih enot s pripadajočimi računalniškimi programi. Vsa našeta oprema je že poznana v ZDA in jo vgrajujejo npr. tudi v Westfaliine sisteme pridobivalnih plugov v nekaterih ameriških premogovnikih.

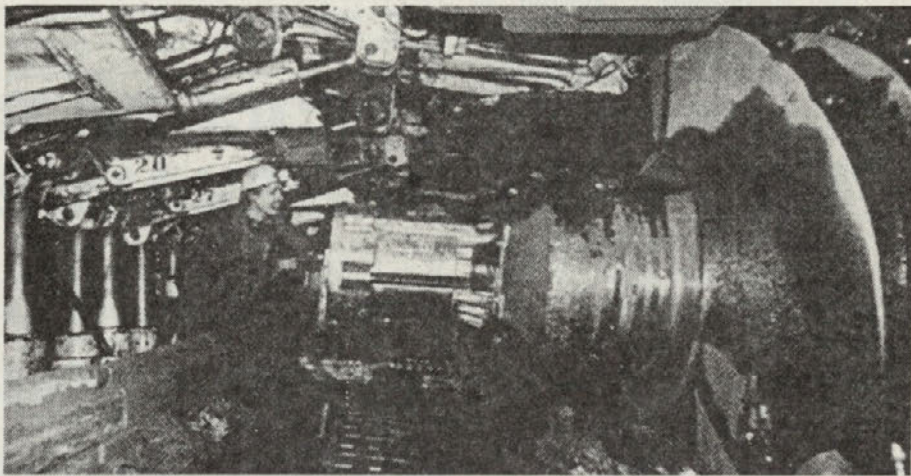
Računalniška podpora

Avtomatizacije delovanja strojne opreme na širokočelnih odkopih si ni več mogoče zamisliti brez ustrezne računalniške podpore. Tako kot pri vseh prej omenjenih vrstah opreme za širokočelne odkope, se tudi za področje računalniške podpore najdejo firme, ki so posebej specializirane prav za to vrst. Ena takih je npr. Exploration Computer Services. To je avstralska firma, ki nudi svoje storitve predvsem stalnim klientom. Teh pa je največ v ZDA. Njen uspešen proizvod je računalniški program Minex, namenjen za podporo pri načrtovanju proizvodnje.

ima Longwall International operativne družbe American Longwall, American Longwall Roof Supports Inc. in American Longwall Face Conveyors Inc.

Predstavitev ameriške firme Joy

Zgodovina firme Joy sega v leto 1919, ko je ustanovitelj Josephu Joyu uspela ino-

Pridobivanje premoga v Velenju

Druga takšna firma je Resource Enterprises, Inc. (REI). To je manjša ameriška firma, specializirana za aplikacije pri usmerjanju vrtnalne tehnike v rudarstvu. Opravlja pa tudi razne druge posle za premogovno industrijo, kot je npr. izvajanje ukrepov za znižanje koncentracije metana v jamskih prostorih.

Organiziranost širokočelnega združenja v ZDA

Nedavno je družba American Longwall v ZDA predstavila novoustanovljeno združenje Longwall International oz. mednarodno združenje za široka čela v premogovništvu. Njihova parola se glasi: kombinacija kvalitete in storitev. Združenje je bilo oblikovano delno tudi v okviru British Coal-a, zato je pričakovati notranjo trdnost. Svojim poslovnim partnerjem naj bi nudilo precejšnje ugodnosti. Povezava Dobson Parkovih firm Gullick Dobson companies ter Mec International group v združenje Longwall International je prineslo skupaj 17 proizvodnih firm s tovarnami in obrati v šestih državah po svetu. Prisotni so v vseh glavnih zahodnoevropskih premogovnih regijah. Glavne proizvodne linije so za ščitna podporja, odkopne transporterje, drobilnike in gradbene nakladalnike. Združenje je ob predstavitvi zagotovilo ponudbo za prodajo in servisiranje naštetih proizvodov vseh obstoječih blagovnih znamk.

Kot združenje je Longwall International organizirano v okviru poslovanja na področju rudarske opreme, predvsem širokočelnega podporja in odkopnih transporterjev. V ZDA

vacija na področju rudarske mehanizacije. Od takrat je firma poslovala s spremenljivim uspehom. Danes pa je Joy uspešna firma in na leto ustvari 600 milijonov dolarjev prometa.

Vodstvo Joya se zaveda odgovornosti do svojih poslovnih partnerjev oz. koristnikov svojih storitev in pri načrtovanju strojne opreme upošteva njihove želje, mnenja in pripombe. Kupci seveda želijo imeti stroje, ki bodo delovali dolgo, zanesljivo in z minimalnimi stroški. V tej smeri so pri Joyu pri določanju poslovne strategije sprejeli štiri točke, ki definirajo smernice za načrtovanje proizvodnih programov:

Specifične rudarske zahteve lahko prek trga vplivajo na procese odločanja s poudarkom na izboljšanju tekočih izdelkov. Razširitev dodatnih marketinških aktivnosti v možnosti vračanja iztrošene proizvodne opreme v obnovo. Za čas popravila firma daje na razpolago nadomestno opremo. Zagotavljanje konkurenčne prednosti na osnovi največje strojne populacije. To pomeni, da si firma prizadeva za načrtovanje standardizirane opreme in povečanje proizvodnih zmogljivosti, kolikor je mogoče. Tako omogoča svojim strankam standardno kakovost visoko zmogljivih komponent, sebi pa ohranjanje proizvodnih in drugih operativnih stroškov na nizki ravni.

Prizadevanja za razširitev obsega proizvodnje in storitev ter geografskega področja marketinškega prodora.

Joy proizvaja rudarsko opremo v osmih tovarnah v ZDA. Ima svojo lastno livarno s

PREMOGOVNIŠTVO V SVETU

pripadajočo metalurško enoto. Sedež firme je v mestu Franklin v zvezni državi Pennsylvania, kjer se nahajajo tudi glavni proizvodni obrati. V njih je zaposlenih 1100 delavcev. Poleg tega razpolaga Joy v ZDA še s šestimi regionalnimi servisnimi enotami, ki so povezane z matično firmo v Franklinu in med seboj z računalniško mrežo. Po svetu ima Joy še 21 takih enot, ki so tudi povezane z računalniško mrežo.

Pridobivalni stroji firme Joy

Rudarske stroje so začeli razvijati leta 1948. Prvi stroji so bili Shuttle Car, to so bili nekakšni jamski vozički s pnevmatskimi kolesi in lastnim pogonom. Danes tovarna v Franklinu proizvede 10 pridobivalnih strojev - kombajnov na mesec, sicer pa njen rekord znaša 250 kombajnov na leto. Joy uporablja veliko osnovnih modulov za načrtovanje serije kombajnov za trde in mehkeše premoge. Kombajni za trde premoge so opremljeni z rezalnimi glavami, tisti za mehkeše premoge pa z rezalno verigo. Načrtovalci teh strojev morajo zadostiti nekaterim zelo specifičnim pogojem, kot so npr. zelo nizek profil stroja za uporabo v tankožilnih slojih, potrebe po stroju s kombinirano funkcijo rezanja in sidranja stropa ter potrebe po konceptu kontinuiranega odvoza pridobljenega premoga z gumijastimi transportnimi trakovi.

Joyevi inženirji se zelo trudijo pri načrtovanju strojev, ki bi bili čim bolj zmogljivi. Tako so npr. v Južni Afriki razvili širokočelni pridobivalni stroj, ki naj bi namesto dosedanjih povprečnih 480 minut porabil le 200 minut za pridobitev enake količine premoga. Ameriški inženirji pa razvijajo kombajn z oznako 12HM17, ki bo imel daljšo življenjsko dobo, bo enostavnejši za delo, čas vzdrževanja pa bo zmanjšan na minimum. Stroj bo imel izboljšane varnostne in ergonomске rešitve. Dosedaj so v Južno Afriko prodali že 50 teh strojev, s katerimi bo proizvedenih čez 70.000 ton premoga na mesec.

Podjetje Joy, ki se je več let soočalo s težavami pri proizvodnji rudarske mehanizacije, je leta 1975 začrtalo uporabo kontinuirano delujočih kombajnov na širokočelnih odkopih. Od takrat dalje je uporaba te tehnologije pričela hitro naraščati. Prvi proizvodni model je bil izdelan leta 1979, naslednji model, ki je nosil oznako 4LS, pa je postal prava uspešnica. Ta model je bil v kasnejših letih večkrat izboljšán in ga v zadnji različici še vedno izdelujejo.

Od leta 1985-90 se je število širokočelnih odkopov v ZDA povečalo za 50%. Sorazmerno s tem se je povečal tudi izkop premoga od 100 na 150 milijonov kratkih ton. V tem obdobju je manj kot 90 od 93 širokočelnih odkopov proizvajalo prek 40%

celotne jamske proizvodnje premoga. Pri tem so pomembno vlogo odigrali prav Joyevi širokočelni kombajni. Odstotek je leta 1990 dosegel vrednost 56, leta 1992 pa že 60.

Leta 1990 je Joy predstavil svoj nov kombajn z oznako 6LS. Prednosti tega stroja sta predvsem dve, in sicer večja produktivnost in boljši izkoristek - nad 95%. Boljši izkoristek je posledica vgradnje zelo zanesljivih sestavnih delov. Vzdrževanje je enostavno in hitro, zamenjava vitalnih delov pa izredno hitra. Ker stane ameriške premogovnike čas okvare med 300 in 400 dolarji na minuto, je jasno, da se v tamkajšnjih premogovnikih odločajo predvsem za Joyevo opremo. Stroj z oznako 6LS je postal tudi uspešen izvozni produkt, saj je našel kupce v Avstraliji, Veliki Britaniji, Kanadi, na Kitajskem, v Italiji, na Poljskem in v Južni Afriki.

Najnovejši Joyev dosežek je Meigs No 31. To je kombajn z dvema rezalnima bobnoma, pomika pa se po čelnem TOT-u. Sicer je podoben kombajnu Eickhoffa, ki ga uporabljamo tudi v širokočelnih odkopih v RLV. Meigs No 31 je postal znan po vsem svetu zaradi rekordne proizvodnje premoga, ki so jo s tem strojem dosegli leta 1991 v enem izmed ameriških premogovnikov. V mesecu dni so namreč z njim iz enega širokočelnega odkopa pridobili kar 521.425 kratkih ton oz. 473.034 ton premoga. Ta rekord pa je bil naslednje leto še presežen s proizvodnjo 527.835 kr./mesec. Parametri odkopa so bili: dolžina širokega čela 276 m, višina 1,67 m in število delovnih dni 20.

Sodobni pridobivalni stroji

Razvoj pridobivalnih strojev je v zadnjih petih letih potekal predvsem na strojih bobenskega tipa, katerih zmogljivost presega vse druge tipe pridobivalnih strojev. Te stroje odlikuje izredna zanesljivost delovanja, v povprečju 96% in več. Rekordna proizvodnja, ki so jo dosegali kombajni pred petimi leti, se lahko danes z lahkoto dosega in presega z novo generacijo teh strojev. Ob koncu bo morda zanimiv še podatek o višini vzdrževalnih stroškov za posamezen pridobivalni stroj. Ta se v ZDA giblje med 0,14 in 0,18 dolarja na ton proizvedenega premoga. V stroške ni vračunana obraba rezil in kablov ter električna energija.

/konec/

NEKAJ ZANIMIVOSTI O RUDNIKIH ZLATA V JUŽNI AFRIKI

1. Rudniki zlata v Južni Afriki porabijo za svoje obratovanje velike količine električne energije, kar 18 milijard kWh na leto. To pomeni 1/5 celotne porabe električne energije v Južni Afriki oziroma 1/8 porabljene električne energije v vsej Afriki.
2. Rudnik zlata Deelkraal premore najmočnejši izvažalni stroj v Južni Afriki, katerega moč znaša 8250 kW. V enem skipu lahko prepelje po 23 ton rude iz globine 2500 m.
3. Z najdebelejšo izvažalno vrvjo v Južni Afriki je opremljen izvažalni stroj na devetem šahtu rudnika zlata Vall Reef. Vrv ima premer 41 mm, dolga je 15,3 km, tehta pa 23 ton.
4. V rudniku zlata Buffelsfontein so pri izdelavi enega od šahtov s premerom 6,7 m dosegli hitrost globljenja kar 381 metrov na mesec.
5. Podoben rekord so dosegli tudi v rudniku Cook, le da so tam izdelovali jamsko proggo. Izdelali so po 1100 metrov proge na mesec.
6. V rudniku Western Deep Level se lahko pohvalijo z izvažalno vrvjo dolžine 14,7 km, premera 44 mm, njena teža pa znaša 130 ton.
7. S svojevrstnim rekordom se ponaša tudi rudnik zlata Randfontein. Tam imajo namreč največje odlagalnišče jalovine rude v Južni Afriki, ki vsebuje 42 milijonov ton jalovine, v višino pa sega 111 m.
8. Rudnik zlata President Stein ima zgrajen najmočnejši hladilni sistem za hlajenje jamskih prostorov, ki je vgrajen na enem šahtu. Moč tega sistema znaša kar 52000 kW. Ob tem je treba omeniti, da rudniki zlata v Južni Afriki segajo za naše pojme zelo globoko v notranost zemeljske skorje, tudi po več 1000 m. V teh globinah pa zaradi geotermičnega gradienta vladajo povišane temperature, ki so višje od normalnih tudi za 20° in več. Zato je potrebno jamske prostore v vseh teh rudnikih umetno ohlajati.
9. V rudniku zlata Western Deep Level so izdelali najgloblji slepi šaht, ki je globok 3500 m.
10. Isti rudnik je tudi najgloblji v Južni Afriki. Trenutno največja globina znaša 3800 m, načrtujejo pa poglobitev jamskih prostorov na 4300 m.
11. V rudniku zlata Vaal Reef je izdelana največja mreža jamskih prog, katere skupna dolžina presega 1500 km.
12. Isti rudnik, ki je največji rudnik zlata na svetu, izkorišča odkopno polje dolžine 23 km, v katero je izdolbenih 17 šahtov. Za obložitev vseh delovišč potrebujejo kar 50000 mož, kar zadostuje za ohranjanje proizvodnje 1,1 milijona ton na mesec oziroma 12 milijonov ton rude letno. Iz ene tone rude pridobijo okoli 7 gramov zlata.
13. V rudniku Vaal reef so zgradili največji dvojni šaht na svetu. Njegov premer znaša 10,6 m, v njem pa vozi 12 kletk, od tega 4. skipi za prevoz rude. Hala strojnice je dolga 100 m. Za zagotavljanje komprimiranega zraka imajo dva orjaška kompresorja, ki ju poganjata elektromotorja z močjo 18000 kW. Kompresorja se vrtila s 6500 vrt./min. Za zračenje jamskih prostorov skrbijo trije ventilatorji s po 2600 kW moči. Vrednost depresije, ki jo ventilatorji povzročajo, dosega 4500 Pa.

RUDAR

ŠPORT IN REKREACIJA

RAZPIS TEKMOVANJA V MALEM NOGOMETU

Tekmovanje bo potekalo ob ponedeljkih (liga veteranov), sredah (2. liga) in četrkih (1. liga) na igrišču TRC Jezero.

Liga veteranov (prva tekma se prične ob 17.30, druga ob 18.00, tretja ob 18.30 in četrta ob 19. uri)

1. krog - 9. maja

Klasirnica : J. Pesje

J. Škale : J. gradnje

J. mehan. : HTZ

Priprave : J. Preloge

2. krog - 16. maja

J. Pesje : J. Preloge

HTZ : Priprave

J. gradnje : J. mehan.

Klasirnica : J. Škale

3. krog - 23. maja

J. Škale : J. Pesje

J. mehan. : Klasirnica

Priprave : J. gradnje

J. Preloge : HTZ

4. krog - 30. maja

J. Pesje : HTZ

J. gradnje : J. Preloge

Klasirnica : Priprave

J. Škale : J. mehan.

5. krog - 6. junija

J. mehan. : J. Pesje

Priprave : J. Škale

J. Preloge : Klasirnica

HTZ : J. gradnje

6. krog - 13. junija

J. Pesje : J. gradnje

Klasirnica : HTZ

J. Škale : J. Preloge

J. mehan. : Priprave

7. krog - 20. junija

Priprave : J. Pesje

J. Preloge : J. mehan.

HTZ : J. Škale

J. gradnje : Klasirnica

2. liga (prva tekma se začne ob 17.30, druga ob 18.15 in tretja ob 19. uri)

1. krog - 4. maja

HTZ : Mehan.-remont

Skupne službe : J. transport

J. gradnje : Zračenje

2. krog - 11. maja

Mehan.-remont : Zračenje

J. transport : J. gradnje

HTZ : Skupne službe

3. krog - 18. maja

Skupne službe : Mehan.-remont

J. gradnje : HTZ

Zračenje : J. transport

4. krog - 25. maja

Mehan.-remont : J. transport

HTZ : Zračenje

Skupne službe : J. gradnje

5. krog - 1. junija

J. gradnje : Mehan.-remont

Zračenje : Skupne službe

J. transport : HTZ

1. liga (prva tekma se začne ob 17.30, druga ob 18.15, tretja pa ob 19. uri)

1. krog - 5. maja

J. Preloge : Priprave

J. Pesje : J. Škale

J. mehan. : Klasirnica

2. krog - 12. maja

Priprave : Klasirnica

J. Škale : J. mehan.

J. Preloge : J. Pesje

3. krog - 19. maja

J. Pesje : Priprave

J. mehan. : J. Preloge

Klasirnica : J. Škale

4. krog - 26. maja

Priprave : J. Škale

J. Preloge : Klasirnica

J. Pesje : J. mehan.

5. krog - 2. junija

J. mehan. : Priprave

Klasirnica : J. Pesje

J. Škale : J. Preloge

NOČNI TENIŠKI TURNIR DVOJIC

V soboto, 9. aprila, ponoči se je v Beli dvorani odvijal nočni teniški turnir dvojic. Prvo mesto sta osvojila Andrej Puc in Drago Rošar, ki sta v finalni borbi premagala Aleša Žavbija in Ivana Čuljaka.

V tolažilni skupini je bil prvi par Gluk - Boškovič, ki je premagal dvojico Lampret - Kregar.

RAZPIS TEKMOVANJA V TENISU ZA MOŠKE

Prva dva kroga sta že bila odigrana, in sicer 13. in 20. aprila, preostali krogi pa bodo odigrani po tem razporedu:

3. krog - 4. maja

J. mehan. : Zračenje

Skupne službe : Klasirnica

J. Škale : J. mehan.2

J. Preloge : Priprave

J. Pesje : J. transport

4. krog - 11. maja

Zračenje : J. transport

Priprave : J. Pesje

J. mehan. 2 : J. Preloge

Klasirnica : J. Škale

J. mehan. : Skupne službe

5. krog - 18. maja

Skupne službe : Zračenje

J. Škale : J. mehan.

J. Preloge : Klasirnica

J. Pesje : J. mehan. 2

J. transport : Priprave

6. krog - 25. maja

Zračenje : Priprave

J. mehan. 2 : J. transport

Klasirnica : J. Pesje

J. mehan. : J. Preloge

Skupne službe : J. Škale

7. krog - 1. junija

J. Škale : Zračenje

J. Preloge : Skupne službe

J. Pesje : J. mehan.

J. transport : Klasirnica

Priprave : J. mehan. 2

8. krog - 8. junija

Zračenje : J. mehan. 2

Klasirnica : Priprave

J. mehan. : J. transport

Skupne službe : J. Pesje

J. Škale : J. Preloge

9. krog - 15. junija

J. Preloge : Zračenje

J. Pesje : J. Škale

J. transport : Skupne službe

Priprave : J. mehan.

J. mehan. 2 : Klasirnica

22. in 29. junij sta rezervna termina. Igre potekajo ob sredah in se začenejo ob 15. uri. Igrajo se štiri igre posamezno in ena igra dvojic.

ŠPORT IN REKREACIJA

RAZPIS TEKMOVANJA V TENISU ZA ŽENSKE

Tekmovanje bo potekalo v Beli dvorani. Igrata se dve igri posamezno in ena igra v dvojicah.

1. krog - 4. maja
ob 15. uri

Lady Di : Prizma
Romana : TNT
ob 17.30 uri
J&B : ESS
Šampionke : SPIN
Dinozavri - prosti

2. krog - 11. maja
ob 15. uri

ESS : Šampionke
TNT : J&B
ob 17.30 uri
Prizma : Romana
Dinozavri : Lady Di
SPIN - prost

3. krog - 18. maja
ob 15. uri

Romana : Dinozavri
J&B : Prizma
ob 17.30 uri
Šampionke : TNT
SPIN : ESS
Lady Di - prosta

4. krog - 25. maja
ob 15. uri

TNT : SPIN
Prizma : Šampionke
ob 17.30 uri
Dinozavri : J&B
Lady Di : Romana
ESS - prost

5. krog - 1. junija
ob 15. uri

JB& : Lady Di
Šampionke : Dinozavri
ob 17.30 uri
SPIN : Prizma
ESS : TNT
Romana - prosta

6. krog - 8. junija
ob 15. uri

Prizma : ESS
Dinozavri : SPIN
ob 17.30 uri
Lady Di : Šampionke
Romana : J&B

TNT - prost

7. krog - 15. junija
ob 15. uri

Šampionke : Romana
SPIN : Lady Di
ob 17.30 uri
ESS : Dinozavri
TNT : Prizma
J&B - prost

8. krog - 22. junija
ob 15. uri

Dinozavri : TNT
Lady Di : ESS
ob 17.30 uri
Romana : SPIN
J&B : Šampionke
Prizma - prosta

9. krog - 29. junija
ob 15. uri

SPIN : J&B
ESS : Romana
ob 17.30 uri
TNT : Lady Di
Prizma : Dinozavri
Šampionke - proste

Rekreator Jože Grubelnik

OTVORITEV MESTNEGA STADIONA

Z obnovitvijo atletskih naprav na velenjskem mestnem stadionu se je uresničila dolgoletna želja velenjskih atletov, da bi trenirali in prirejali tekmovanja na modernih atletskih napravah, na katerih je mogoče dosegati tudi rezultate svetovnih vrednosti. Največja zahvala za ta prenovljen športni objekt gre Rudniku lignita Velenje.

Otvoritev obnovljenega mestnega stadiona bo v petek, 22. aprila.

Ob 11. uri bo seja IO Atletske zveze Slovenije v sejni sobi RLV. Svečane otvoritve stadiona, ki bo ob 15.30, se bodo udeležili predsednik SO Velenje, predsednik AZS in predstavniki vodstva RLV.

Ob otvoritvi bo atletski miting in državno prvenstvo članov in članic ter starejših mladincev in mladink na 10 km, v hoji za mladince na 5 km in mladinke na 3 km.

Organizator pričakuje znana imena slovenske - Brita Bilač, Brigita Bukovec, Miro Kocuvan - in velenjske atletike - Jolanda

Steblovnik, Marko Štor, Izudin Hlapič, Bekim Bahtiri, Sergej Šalomon. Nastopili bodo tudi atleti Italije, Avstrije, Hrvaške in Madžarske.

Velenjskemu športnemu občinstvu se obeta atletska prireditev, ki bo uvod v novo atletsko sezono, v kateri bodo nekatera velika tekmovanja - evropsko prvenstvo za člane in članice v Helsinkih, mladinsko svetovno prvenstvo v Lizboni. Na njih si tudi slovenski atleti obetajo dobre uvrstitve, državne rekorde, morda celo kakšno medaljo.

Vabimo vse ljubitelje kraljice športov, da preživijo zanimivo popoldne na velenjskem mestnem stadionu!

Atletski klub Velenje

ČISTILNA AKCIJA

Velenjski ribiči so se tudi letos odločili, da počistijo okolico Škalskega jezera. Čistilno akcijo so opravili v štirih marčevskih jutrih, udeležilo pa se je okoli 80 ribičev.

Poleg tega, da so z obrežja in iz plitvine jezera odstranili nesnago, ki spada zgolj na smetišče, so delovno druženje izkoristili tudi za prijetno rekreacijo in pogovore. In ob koncu seveda, kot vsako leto, tudi tokrat ugotovili, da je tistih, ki naravo onesnažujejo, več kot tistih, ki so jo pripravljani čistiti. Pa vendar, če je akcija organizirana, se ljubiteljev čiste narave zbere dovolj.

Vsem, ki vam ni mar, v kakšni naravi se gibljete, pošilja čistilna družčina lep pozdrav, ribičem pa želi dober prijem!

Zdravko Podkoritnik

ODŠLI SO V POKOJ

Ivan NOVAK, upokojen 28. februarja. Rodil se je 1. marca 1946 v Banfiju pri Čakovcu, Hrvaška. Poročen z Barbaro, rojeno Čerčinovič.

Od 5. marca 1968 je neprekinjeno delal v RLV, s prekinitvijo zaradi služenja vojaščine pa že v letih 1964-66. Leta 1968 se je zaposlil kot nekvalificiran kopač v Jami zahod. Leta 1975 je bil premeščen v Jamsko mehanizacijo, kjer je delal do upokojitve. Leta 1973 je opravil izpit za polkvalificiranega ključavničarja. Nagrajen za 20 let dela v RLV ter dobitnik priznanj Rdečega križa in Teritorialne obrambe.

Stanislav PETEK,

upokojen 28. februarja. Rodil se je 6. oktobra 1948 v Zavrhu pri Dobrni. Poročen z Zofijo.

Od 26. septembra 1968 je neprekinjeno delal v RLV, s prekinitvijo zaradi služenja vojaščine pa že v letih 1965-67. Leta 1968 se je zaposlil kot nekvalificiran kopač v Jami zahod, upokojil pa se je kot delavec obrata jama Pesje. Leta 1970 je opravil izpit za polkvalificiranega in leta 1972 za kvalificiranega kopača.

Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Baltazar RAMŠAK,

upokojen 28. februarja. Rodil se je 1. januarja 1948 v Črnovi. Poročen z Marijo, rojeno Pongrac.

Od 21. aprila 1970 je neprekinjeno delal v RLV, prej pa že v letih 1964-68. Leta 1970 se je zaposlil kot premikač industrijskih tirov v Klasirnici. Bil je večkrat premeščen, nazadnje leta 1979 v jama Pesje, kjer je delal do upokojitve. Leta 1972 je opravil izpit za polkvalificiranega in leta 1973 za kvalificiranega kopača.

Sodeloval je pri udarniških delovnih akcijah za izgradnjo Velenja.

Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Stanko TASIČ,

upokojen 28. februarja. Rodil se je 26. aprila 1947 na Kozjaku. Poročen z Martino, rojeno Pantner.

Od 28. februarja 1968 je neprekinjeno delal v RLV, prej pa že v letih 1965-66. Leta 1968

se je zaposlil kot kvalificirani kopač v Jami vzhod. Bil je večkrat premeščen, nazadnje leta 1983 v Zračenje, kjer je delal do upokojitve.

Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Vladislav ŠPEGLJ,

upokojen 28. februarja. Rodil se je 24. julija 1948 v Velenju. Poročen z Marijo, rojeno Jančič.

Od 27. septembra 1968 je neprekinjeno delal v RLV, s prekinitvami pa že v letih 1965 in 1966/67. Leta 1968 se je zaposlil kot nekvalificiran kopač v Jami zahod, upokojil pa se je kot dežurni električar v Jamski mehanizaciji. Leta 1970 je opravil izpit za kvalificiranega električarja in leta 1971 za KV električarja v metanskih jamah.

Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Večoslav ŽIŽEK,

upokojen 28. februarja. Rodil se je 30. maja 1937 v Novi vasi pri Ptujju. Poročen s Katarino, rojeno Potrč.

Od 14. marca 1964 je neprekinjeno delal v RLV. Zaposlil se je kot kvalificirani sedlar in tapetnik v ESO. Bil je večkrat premeščen, nazadnje leta 1979 v zunanji del Zračnja, kjer je delal do upokojitve.

Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Franc BEVC,

upokojen 16. marca. Rodil se je 23. februarja 1955 v Velenju. Poročen z Ireno, rojeno Čuš.

Od 28. aprila 1975 je neprekinjeno delal v RLV, prvič pa že leta 1973. Leta 1975 se je zaposlil kot polkvalificirani kopač v jami Vzhod. Bil je večkrat premeščen, nazadnje leta 1989 v jama Pesje, kjer se je tudi upokojil.

Janez TOLAZZI,

upokojen 17. marca. Rodil se je 4. decembra 1947 v Depali vasi. Poročen z Lucijo, rojeno Nežmah. Od 16. julija 1969 je neprekinjeno delal v RLV.

Zaposlil se je kot nekvalificiran kopač v Jami vzhod. Bil je večkrat premeščen,

nazadnje leta 1991 v jama Pesje, kjer se je upokojil kot kombajnist na odkopu. Leta 1971 je opravil izpit za polkvalificiranega in leta 1973 za kvalificiranega kopača, leta 1983 pa še izpit za kombajnist.

Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Anton PUŠNIK,

upokojen 20. marca. Rodil se je 5. novembra 1945 v Pristavi pri Celju. Poročen z Marijo, rojeno Planinc.

Od 7. marca 1968 je neprekinjeno delal v RLV, s prekinitvijo zaradi služenja vojaščine pa že od leta 1965. Leta 1968 se je zaposlil kot kvalificirani kopač v jami Zahod. Leta 1978 je opravil izpit za rudarskega nadzornika. Bil je večkrat premeščen nazadnje v jama Preloge, kjer je delal do upokojitve.

Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Franc ZALOŽNIK,

upokojen 20. marca. Rodil se je 18. avgusta 1945 v Hudinji pri Celju. Poročen z Antonijo, rojeno Grm.

Od 16. januarja 1979 je neprekinjeno delal v RLV. Zaposlil se je kot nekvalificirani delavec v delovni skupnosti Zavarovanje. 1. julija 1990 je bil premeščen v Skupne službe in se upokojil v obratu HTZ kot varnostnik.

Stanislav KAUDIK,

upokojen 31. marca. Rodil se je 13. januarja 1947 v Plešivcu. Poročen z Julijano, rojeno Prievalska.

Od 1. septembra 1967 je neprekinjeno delal v RLV, prej pa že leta 1965. Zaposlil se je kot kvalificirani kopač v jami Vzhod in se upokojil kot strelec v jami Preloge.

Nagrajen za 20 let dela v RLV.

Anton TASIČ,

upokojen 31. marca. Rodil se je 30. septembra 1947 na Kozjaku. Poročen s Franjo, rojeno Herlah.

Od 9. septembra 1967 je bil neprekinjeno zaposlen v RLV, prej pa od leta 1965 v rudniškem delu RŠC. Zaposlil se je kot kvalificirani kopač, upokojil pa se je kot rudarski inštruktor v Praktičnem izobraževanju.

Aktiven je v Veslaškem klubu, Društvu podvodnih dejavnosti in Jamarskem klubu Speleos. Nagrajen za 20 let dela v RLV.

POJDIMO NA IZLET

PO STRANPOTEH

Na prehodu tisočletij, pravijo radovedni napovedniki, raziskovalci družbenih dogajanj, bo prostega časa več kot štiriindvajset ur na dan na voljo. Kdor si ga bo vzel s pravo mero in ga ne bo brezplodno zapravljal ob televizijskem ali kompjuterskem ekranu, ki ne bo bežal pred pustim delom, marveč v rodovitnem počitnikovanju spočlenjal nove kreacije, pol za delo, preživetje, druge pol za prosti čas, bo spoznal nove možnosti. Prosti čas postaja surovina in resurs, ki se generično oplaja.

"Medtem" si bo človek domislil, ustvaril večji del idej, ki jih bo v delovnem času le še dognal in izvršil. Človeškega duha pač ni mogoče omejiti le na osem ur dela, ga vklupiti.

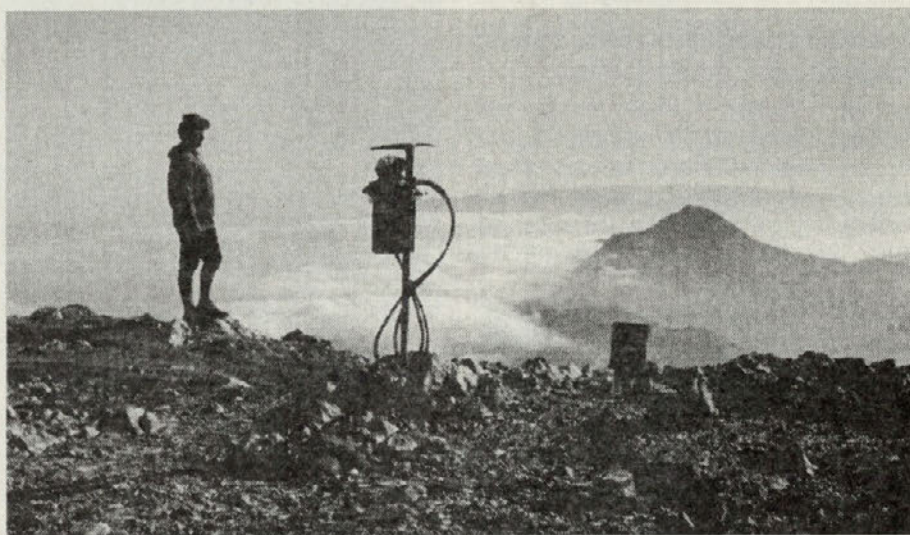
Na pomlad prihajajo dnevi, ko človek nenadoma razigran ne ve, kam bi se podal in kako bi pretegnil svoje zimsko zaležane ude in misli. Kak nenadejan predlog, kakšna popotna iz malhe preblikov prav pride že aprila, kaj šele v maju, ko se vse predrami.

Rekli so mi, naj pišem o izletih v naravo. Kdor precej hodi, si bo zlahka izbral pot za sprehod v dolini, okoli jezera ali ob mirnem potoku.

Blizje se da "brez avta" v okoliske hribe. Spomladi je Paški Kozjak še posebej lep, pa vinskogorska pot čez Radojč in Ramsakov vrh, od ene do druge andraške gostilne pod Goro Oljko, ali sončen popoldan na Jakcu, na Kožlju od srca priporočim; ne branite se Lubele, Graške gore, Slemen ali Svetega Križa. Na Smrekovec je že treba v soboto zgodaj zjutraj, iz florjanskega podolja; na Golte je moč tudi z nihalko pa potem proti Smrekovcu ali proti Raduhi. Kdor je hitrih nog, mu bo kakšen suh večer komaj kaj dosti, da steče na Urško in nazaj, okoli nje na Poštarski dom ali na Smučarsko kočo.

Ciljev je zvrhano mero, že od nekdaj so naši ljudje maja meseca oblekli praznja ali popotna oblacila in poromali. Bolj se bomo razkropili, manj bodo trpeli tisti redki, "množični vrhovi", kamor hoče vsak Slovenec vsaj enkrat v življenju priti. Precej lahko ugotovimo, da je take vrste splošno poznavanje naše deželice tudi ekološko najbolj dobro.

Za poslastico pa vendarle naj predlagam kako židano, posebej čarodejno, pisano pot, preden obupano sedete z raztrganim zemljevidom in s tresočimi

Z vrha Pece proti Uršji gori

rokami. Denimo tisto na Koroško, v Meziško dolino.

Tja je mogoče kar preko hribov, ali po magistralni cesti ali po kateri izmed izgubljenih lokalnih in gozdnih cest, ki jih z manjšo ali večjo vnemo zapuščamo nedotaknjene.

Tisti del z avtomobilom že najdete! Pes pa se v povirju reke Meže in njenih bisernih potočkov zlahka preselimo vsaj nekaj stoletij nazaj v bolj spokojne čase.

Tod so sledovi naselitve že od rimskih dob, ves dolgi srednji vek kmečkih cerkva in stavbarstva, visokogorske poselitve - najvišje kmetije na Slovenskem (Bukovnik, Jekl) ter potem industrijskega, fužinarskega, rudarskega razvoja. Svet pod Peco in Uršljo goro, do Raduhe in Olševe skriva v sebi bogastvo naravnih lepot, neizmerno zelenje s čistim gozdnim in gorskim zrakom (najpogostejša gozdna drevesa so: bor, smreka, macesen, jelka, bukev, javor, goli lepen), pa še mnoge narodopisne značilnosti, nam nevsakdanjo govorico gostoljubnih ljudi, etnografske posebnosti in znamenitosti.

Kdor še ni bil tam, lahko poskusi po Vorančevi poti, ki se pričinja pri Rimskem vrelcu v Kotljah. V Podgori je rojstna hiša pisatelja Lovra Kuharja, od koder je treba na Kozarnico, kjer je gospodaril Vorančev ded, pa mimo lvarčkega jezera na Kogel, kjer je v

Peklu kot otrok še našel solzic. Na Lužniku je tesaril Svetneči Gašper, na Mihelje in še na Kravperh, starinski dom Prežihove matere. Pot zaključimo, lahko pa tudi začnemo, na Preskem vrhu, kjer je pisatelj oče kupil bajto, ki je sedaj spominski muzej. Tam blizu, da se ne bi spotaknili, so tudi sledovi "turških šanc" - okopov, ki so včasih z zaporami in obrambnimi napravami branili pred turškimi vpadi.

Potem pa, ko ste že ravno v tem raju, nikar prehitro stran. Na pobočjih Strojne, Jamnice, v idiličnem Šentanelu nudijo vaške dobrote. Pojdite v eno izmed prelepih alpskih dolin pod gorami: pod Peco v Toplo, do lip na Pikovem ali pri Mihevu in nazaj v Koprivno, čez dvorišča "celkov" - mogočnih kmetij, mimo polpodrtih žag in mlinov, kašč in lesenih, gotskih, kmečkih cerkev. Pa naposled v Bistro, da se ne izgubite kot potepeni pes, temveč slavno izstopite pod Raduho po panoramski cesti v Savinjsko dolino. Čez preval Spodnje Sleme bo treba in pod Olševo, mimo najdebelejših bukve, dvodebelne tise pri Knezu in svojstvenih smrek - svečnikov v Jezevih repih.

Takrat, ko si uredite najlepše vtise koroškega tihožitja, nikar ne zaprite oči! S Podolseve ozrete savinjske vršace, zeleno dolino in tako gre naprej, dokler je slovenske zemlje.

Marijan Lipičnik

LETO DRUŽINE

ČE NE VESTE, K(D)AJ JE PRAV...

Če hočeš spoznati človeka, opazuj njegovo vedenje,

če hočeš spoznati otroka, opazuj njegove igre. (mongolski)

Nekdaj so starši učili svoje otroke, da se morajo prikloniti starejšim, saj so le v tem primeru prepričali soljudi, da so njihovi otroci "pridni". Potem pa so mnogi starši spoznali, da vzgoja najlepše us-

denje", potrpati, če so vrata zaprta, poslušati, medtem ko drugi govorijo, ali se morda pridružiti pogovoru? V prvih življenjskih letih se oblikujejo osnove za vzpostavljanje dobrih medsebojnih odnosov, in je postavljen temeljni kamen za zmožnost prijateljske komunikacije. Vendar pa bi se morali vseh tistih drobnih prijaznih in prijetnih besed in gest, ki jih tako cenimo v odnosih med ljudmi, naučiti v medsebojnih izmenjavah (torej ne pod prisilo).

peva v partnerskem vzdušju med starši in otroci. Prepričani so, da je danes otrok, ki odraslemu sproščeno ponudi roko in ob tem morda vošči še "dober dan", prav tako "priden". Mnogim se zdi prav, da odrasli ne silijo otrok k temu, da se z ljudmi rokujejo. Navsezadnje imamo vsi pravico, da se odločimo, koga bomo pozdravili s stiskom roke in koga ne.

Si lahko predstavljate svoje občutke, če bi morali ob pozdravljanju zreti v osebo, skorajda meter večjo od vas? To vam najbrž ne bi bilo prijetno. Zato je prijazno in lepo do majhnega otroka, če se kot odrasli ob pozdravu prilagodimo njegovi višini. Ta biti-na-enaki-višini ne poveča le zaupanja, temveč hkrati izraža tudi spoštovanje do otrok. Odrasčajoči tako nedvomno lažje spoznajo, da so na osnovi medsebojnega spoštovanja pravila lepega vedenja več kot zgolj prazne forme.

Toda, kje je potem dobra otroška vzgoja, se boste vprašali. Jene potrebujejo več? Je vse zastarelo, neuporabno in odveč? Ne, ni odveč, nasprotno. Otroci se učijo tudi s posnemanjem in so pod velikim vplivom svojega okolja. Kje drugje, če ne doma, naj se otroci naučijo uporabljati besede "prosim", "hvala", "dober dan" in "na svi-

V današnjem času moramo upoštevati, da vsi odrasli niso naklonjeni otrokom. To je tudi eden od razlogov, zakaj vedno pogosteje najdemo priporočila, naj otroke že zelo zgodaj navajamo k temu, da tujce ogovarjajo z "gospa" in "gospod", namesto da bi vse - kot je bil včasih običaj - uvrstili med "tete" in "strice". Poleg tega je koristno, če se že kot otroci naučimo prijazno, a odločno, reči "ne". To ne bo samo boljše zaščitilo otrok, dokler so majhni - "Ne, ne grem s teboj, ker te ne poznam!" - temveč jim bo tudi v odrasli dobi prihranilo marsikakšen problem. Koliko je ljudi, ki ne znajo reči "ne" in zato vedno privolijo v stvari, zaradi katerih potem trpijo...

Tudi osnova lepega vedenja v medsebojnih odnosih se oblikuje v prvih letih življenja, ne glede na to, ali gre za uporabo jedilnega pribora, pozdravljanje, za pošteno soočenje v prepiru ali za prijazno nudenje pomoči. Noben plesni učitelj ne more v enem, dveh ali treh tečajih nadomestiti tega, česar nikoli ni bilo. Tudi očetova grožnja s prstom - "Le počakaj, te bodo že se naučili (v soli) manir!" - se v tem primeru izkaže za napačno.

iz knjige Inge Wolff *Sodobni evropski bonton*

PODARITE OTROKU LEPE SPOMINE

Kateri spomini so nepozabni? Tisti vsakdanji? Ne! Pač pa se spominjamo vsega nepričakovanega, nevsakdanjega. Če vprašate otroka, česa se spominja iz počitniških dni, vam bo verjetno naštel vse, kar je bilo narobe: kako je mama s colna čofnila v vodo, kako ste se izgubili na izletu, kako nepozabno je dišala klobasa v samotni gostilni, kako se je mami utrgal ročaj na torbi in so se jabolka kotalila po stopnicah, kako je oče padel pri igri tenisa...

Vsaka družina pozna take "ali še veš!" doživljaje, ki se jih vedno znova radi spominjamo. Večina odraslih hrepeni po dogodivščinah, otrok pa jih naravnost potrebuje. Zakaj? Zato, da se s svojimi doživetji lahko hvali pred drugimi. Pa zato, da v kriznih situacijah otrok spozna svoje starše z druge strani - zbegane, prestrašene pa tudi mirne, preudarne, obvladane. Otroku so zglede pa tudi odkritje, da imajo tudi starši napake, slabe trenutke. Otrok morda prav v takih trenutkih še bolj vzljubi svoje starše, ker spozna, da niso vzvišeni, neranljivi, nerazumljivi. In nenazadnje - dogodivščina je za otroka kot svetilnik v morju dolgočasnih dni. Odrasli smo že pozabili, kako puščoben, dolgočasen je lahko včasih otrokov vsakdan. Ostaja dolge ure sam z igrami in igračkami, ki ga ne zanimajo, biti mora priden in tiho in upa, da se bo vendarle nekaj zgodilo.

Da se kaj zgodi, so dovolj malenkosti: - pojdite z otrokom na drugo igrišče, ne na tisto, ki ga pozna do zadnjega kamenčka,

- privoščite si nenavaden konec tedna - namesto na običajen obisk k teti ali v vašo samotno hišico "za konec tedna", presenetite otroka s potepom v neznano; izjemno doživetje je vožnja s colnom, jeza konja, spuščanje ladjic ob potoku, sprehod skozi gozd, obisk bližnje kmetije, živalskega vrta,

- ko greste z otrokom na sprehod, vtaknite v žep povečevalno steklo: presenetljivi in nepozabni bodo hrošči, listi, mravlje, lubje...

- zbudite ga, ko v poletni noči kresnice zaplešejo svoj nočni ples, predstavite mu svatbeno žabje regljanje...

Nepozabne so drobne malenkosti, ki se otroku za vedno vtisnejo v spomin: kako je oče potem, ko sta se s sinom "na smrt" sporekla, prišel k fantovi postelji in ga mehko pobožal po glavi...

Nevenka Banovec, dipl. psih. (iz časopisa *Vrelci zdravja*)

PRAZNIK

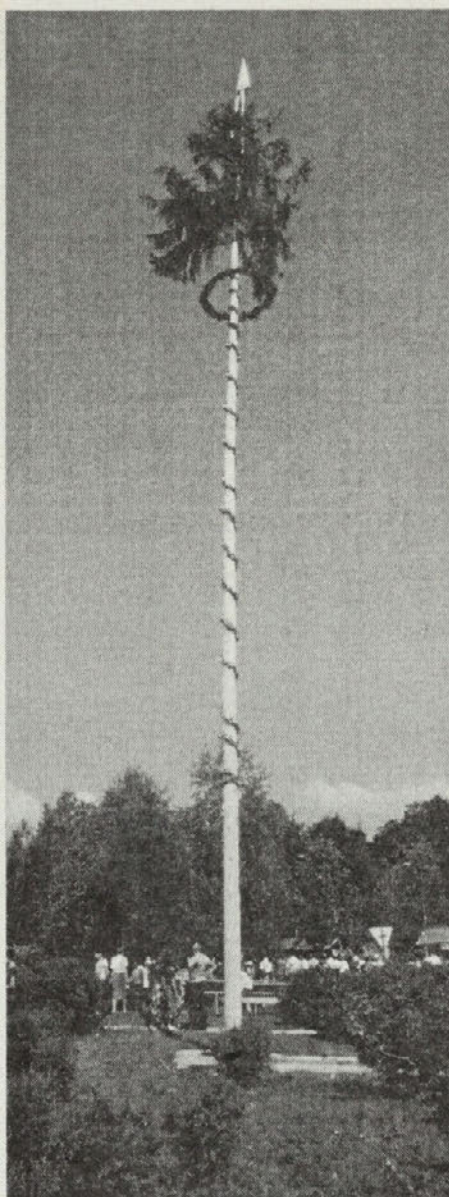
1.
MAJ

Praznično ozračje na prvi majski dan je prastara ljudska kulturna značilnost, ki jo pozna ves indoevropski etnični prostor. Delavski dan je šele dobrih sto let. Prvi maj je podobno kot jurjevo (23. aprila) povezan s čaščenjem cvetja, zelenja in drevja - zato majski mlaji. Prvi maj, ki so mu včasih rekli kar majski dan, je ponekod simboliziral začetek poletja, ker je bil že v pozni pomladi. Ime naj bi mesecu dala rimska boginja rasti Maia ali Maja, ki pomeni posebne nadnaravne sile, materijo, slepilo, ves javni svet, ki je minljiv. Maj je mesec, ko zemlja oživlja. Zato je bil razen z Majo majski praznik povezan tudi s Floro, boginjo rož in pomladi. Povsod po Evropi in tudi drugod so maja krasili domove z zelenjem in vejami svetih dreves (lipa, jerebika, jesen, jablana, leska, omela).

Pri nas so nekoč za prvi maj poznali podobne sege kot drugod, poleg tega pa so na majski dan izzivali tudi nekateri ostanki šeg, povezanih z jurjevanjem. Najpomembnejše pa je bilo splošno razširjeno postavljanje prvomajskega mlaja. Na Slovenskem so za prvi maj postavljali smreke, breze, topole in bore. Smrekov mlaj je imel na vrhu bunko in zastavo, pod smrekovino na vrhu pa na deblo pritrjene vence, spletene iz cvetja in zelenja. Deblo je bilo ovito z bršljanom. Vasi so med seboj tekmoval, katera bo imela lepši mlaj. Fantje so ga ves mesec strazili, da ga ne bi ukradli. Ko so ga podrli, so ga prodali, izkupiček pa zajedli in zapili.

Prvi maj je tudi prvi dan šmarnic, globokih verskih čaščenj Marije. Šmarnice so vsakodnevna majniška večerna pobožnost v čast Marije in knjige s potrebnimi premišljevanji. Pobožnost, ki so jo začeli imenovati po majniških cvetlicah, šmarnicah, s katerimi so bile vedno okičene vse naše cerkve in kapelice, so kmalu začeli opravljati tudi zunaj cerkve - na vasi, pri kapelicah in znamenjih. Besede šmarnice, šmarno, šmaren se seveda prepletajo; gre za okrajšavo iz imena sv. Marije.

Prvi maj je tudi mednarodni praznik dela, simbol solidarnosti delavskega razreda. Njegova zgodovina se je začela v Chicagu leta 1886, ko so delavci

postavili zahtevo po osem urnem delavniku. Policija je med delavci povzročila pravi pokol, pet delavcev pa je bilo obsojenih na smrt. Na prvem kongresu II. Internacionale v Parizu leta 1889 je bilo sklenjeno, da se vsako leto v spomin na čikaške delavce 1. maja organizirajo množične demonstracije in stavke. Danes je 1. maj v večini držav državni praznik.

Praznovanje so sprva širile socialno-demokratske stranke, sčasoma pa jih je prevzel ves industrijski proletarijat. K vpeljevanju tega praznika na naša tla sta, na primer, prispevala Majski spis (1898) in Prvi majnik (1899), casopisa, ki so ju izdajali socialni demokrati v Trstu in pozneje v Ljubljani. V Ljubljani so delavci prvič praznovali 1. maj že leta 1890. Praznovanje 1. maja je sčasoma preraslo

v delavske shode, kulturne prireditve, veselice in izlete. Poleg nageljnov in rdečih zastav se je začelo pojavljati mlado zelenje tudi kot okras pri delavskem praznovanju, zlasti na vozilih in še kje. Ljubljanci danes z nageljni v gumbnicah hodijo za prvi maj tradicionalno na Rožnik, Celjani se zbirajo na Gričku, Velenjanci na Graški gori. Prastari pomen majskih obredij je pri nas zaradi tega popolnoma zbledel, prvi maj pa dobil novo vsebino in obliko.

Iz Velike knjige o praznikih

PROGRAM
PRAZNOVANJA
PRAZNIKA DELA

**petek, 29. aprila, od 18. ure do
sobote, 30. aprila, do 18. ure**

■ maraton 24 ur malega nogometa -
igrišče ŠD Vrbovec Nazarje

nedelja, 1. maja

■ od 6. do 6.30 - kanonada z
velenjskega gradu

■ ob 6. uri - prvomajski pozdrav z bud-
nico v Velenju, Šoštanj, Šmartnem
ob Paki, Mozirju, Nazarju in drugih
krajih Zgornje Savinjske doline -
Rudarska godba Velenje, Pihalna
godba Šoštanj, Delavska godba
Nazarje

Graška gora

■ ob 11. uri - prvomajsko srečanje de-
lovnih ljudi in občanov

■ kulturni program

■ pozdrav slavnostnega govornika
mag. Dušana Semoliča, predsednika
Zveze svobodnih sindikatov Slovenije

■ ob 11.30 - polaganje cvetja k
spomeniku Nošenje ranjencev

■ ob 11.40 - športne igre: družinski
štafetni tek

■ ob 12.15 - tretji gorski tek na Graški
gori

■ ob 12.30 - trim pohod z Graške gore
na Jesenjakov vrh

■ od 11.30 do 17. ure - ples

■ ob 17. uri - zaključek prireditve
V primeru dežja srečanje odpade!
Prevozi do Plešivca:

Velenje: od 9. ure vsakih 30 minut s
postaj Pesje, Foitova, Gorica, Bevče,
Nama, Tržnica in Rudarski dom
Šoštanj: ob 9.30 in 10.30 z avtobusne
postaje

Odhodi avtobusov iz Plešivca so od
15. do 17. ure.

KRIŽANKA

Celje - skladišče

D-Per
65/1994

5000001760,3

COBISS

OSREDNJA KNJ. CELJE

HA-HA-HA-HA....

Nekaj zgodbic iz časov, ko so bili policaji še tovariši miličniki...

V kupeju na vlaku sedijo miličnik in njegov pes na eni klopi, župnik z brevirjem pa na nasprotni klopi.

Pa preskoči pes na drugo stran k župniku in voha po brevirju.

"Čitaj, Sultan, čitaj! Če boš znal dobro brati, boš lahko še župnik postal!" pobara miličnik psa.

"Le beri, Sultan, le beri! Če se pa le ne boš naučil brati, boš pa še vedno lahko miličnik!" se pohlevno oglasi župnik.

"Na pomoč! Primite ga! Na pomoč, primite ga...!" se sliši vpitje iz mračne ulice v predmestju. Ženska srednjih let se zasopihano ustavi pred možem postave, ki je prihitel pogledat, kaj se dogaja.

"Primite ga, primite tovariš miličnik! Posliliti me je hotel, veste, posiliti...!"

Čuvar reda in miru premeri razburjenko od glave do pete, se celo nasmehe in reče: "Kar brez panike. Kaj bi ga lovili - malo počakajte, bo že kakšen drug prišel..."

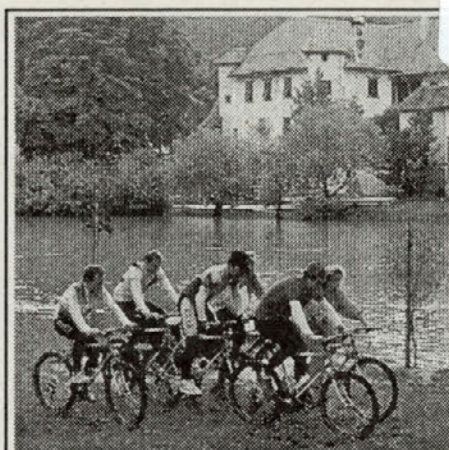
Miličnika patroljirata po parku, vse je mirno in v najlepšem redu, le na stezici se v soncu zasveti ogledalo. Prvi se skloni, ga pobere, pogleda in reče: "Glej, glej, moja slika. Kdaj neki sem jo izgubil!?"

"Pokaži," reče drugi, pogleda in se začudi: "Joj, kako si grd...!"

V nekem bolj odročnem kraju, kjer ni bilo vodovoda, se je komandir milice po nočnem popivanju zgodaj zjutraj hotel osvežiti in pregnati mačka s hladno vodo iz vodnjaka.

Smola pa taka: preveč se je nagnil in štrbunknil v kar precej globok vodnjak. Ko je prišel do sape, je začel vpiti na pomoč.

Avtor LoM	Štajerska metropola	Otožna lirsko epska pesem	Napotilo, navodilo	Kraj vzn. od Celja Sumerski bog nebes					
Slovenski pesnik Janez							Himalajski snežni človek		
Iransko nomadsko pleme						Kalcij		Okay	
Zelika podobna lapuhu						Starejši belg. pevec			Nizka koral- na otočja
Volovski čelni jarem				Reka v Kolumbiji Novi Sad					Kravica
Ime treh vasi na Sorškem p.							Silicij	Pas pri kimonu	Komunalna banka
Osovine						Poziv na zbor Žveplo			
Nevarna bolezen				Prerokinja pri starih Grkih in Rimljanih					

Vest o njegovi nesreči je prišla tudi do podrejenih, ki so nemudoma prihiteli z debelo vrvo svojemu komandirju na pomoč. Vrgli so vrv v vodnjak in pričeli vleči komandirja navzgor. Vlekli so in vlekli, ko se je končno prikazal ves nasmejan obraz spoštovanega komandirja.

"Ja, tovariš komandir, kaj pa je? Še pravkar ste bili v smrtni nevarnosti, vi se pa smejite..." so se čudili vsevprek.

"Ha, ha! Domislil sem se, kako bi vi vsi skupaj na rit padli, če bi jaz izpustil "štrik", pa me je smeh posilil..."

"Kako zelena, pa menda vidiš, da je čisto rumena!"

Pa sta trdila vsak po svoje; da je zelena, pa da je rumena, dokler se nista sporazumela, da bosta prvega, ki pride mimo, vprašala, kakšna da je.

Res, naproti pride mož postave in eden od pijančkov se ojunaci:

"Tovariš miličnik, oprostite, razsodite kakšne barve je nocoj tistale luna na nebu?!"

Miličnik pa nedolžno vpraša: "Leva ali desna?"

LOGOGRIFNI ANAGRAM

sveža radost biti

....je značilno za SLOVENKO LETA
(pri reševanju spremenite en I v A)

ANAGRAM V STAVKU

Katero toplotno izolacijo imajo ti PROSTORI

V pozni sobotni noči merita cesto proti domu dva pijančka. Pa se prvi obrne proti nebu:

"Glej, glej, polna luna. Kako je lepo zelena!"